

Titel: LXXXI. Betænkning

Citation: "LXXXI. Betænkning", i *1902/1903: Betænkning*. Onlineudgave fra Lovforarbejder:
<https://tekster.kb.dk/text/jura-texts-r15-shoot-chptrd1e54.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: 1902/1903: Betænkning

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

LXXXI. Betænkning

over Forslag til Lov om Rettens Pleje. (Afgiven af Landstingets Udvalg den 11. Maj 1903.)

spalte2089

1ste Bog.

I Anledning af et fra Handelsstanden i Kjøbenhavn fremkommet Ønske om at bevare Sø- og Handelsretten i Kjøbenhavn som en selvstændig Domstol, men med den Forandring i Rettergangsmaaden, som den ny Ordning indfører, har Udvalget taget under Overvejelse, om dette maatte kunne lade sig gøre uden væsentligt Brud paa de Grundsætninger, hvorpaa Lovfor- slaget om Rettens Pleje hviler. Eesultatet af disse Overvejelser er blevet, at Udvalget har troet at burde stille Ændringsforslag i den angivne Retning. Disse gaa ud paa, at Sø- og Handelsretten deles i to Afdelinger, af hvilke den første behandler de Sager, der ellers vilde være Landsrets- sager, altsaa væsentlig Sager, der dreje sig om Pengebeløb over 400 Kr., og ved denne Afdeling skulle de for Landsretterne gæl- dende Regler saavel om Proceduren som om Paaanke og Kære til Højesteret gælde; den anden Afdeling skal behandle de Sager, som ellers vilde være Underrets- sager, altsaa Sager under 400 Kr.s Værdi, og ved den skulle de for Underretsproce- duren gældende Regler med de

simple

spalte2090

og lettere Procesformer og med Domme- rens Vejledning gælde, og hvad angaar Paaanke og Kære med Hensyn til denne Afdelings Domme, har Udvalget ment, at Konsekvens maa kræve, at Reglerne om Underretsproceduren blive at anvende, saaledes altsaa, at Paaanke og Kære maa ske til Østre Landsret ligesom fra de andre Underretter i Kredsen, hvorimod man har troet, at det vilde passe mindre vel ind i Lovforslagets System, om Paa- anke og Kære rettedes til Sø- og Handels- rettens første Afdeling.

Med Hensyn til Besættelsen af disse to Afdelinger har man for 1ste Afdelings Vedkommende foreslaet omtrent den samme Fremgangsmaade i Henseende til Valget og Tilkaldelsen af sø- og handels- kyndige Dommere som nu, saa at der i de større Sager benyttes fire saadanne og i de mindre to. Til Formand for 1ste Afdeling foreslaas valgt en af Østre Lands- rets Dommere og til Formand for 2den Afdeling en af Kjøbenhavns Byrets Dom- mere, begge valgte af Kongen og uden Begrænsning i Henseende til Tid, da man gaar ud fra, at det er en af de Ting ved den nuværende Sø- og Handelsret, som

2

spalte2091

der sættes Pris paa, at Formanden og Næstformanden ere faste og ikke paa Tur fungerende. Hvis dette billiges, er der altsaa paa Grund af Sø- og Handelsretten ikke Grund til at formindske Antallet af Dommere i respektive Østre Landsret og Kjøbenhavns Byret, og der foreslaas der- for ingen Ændring i Lovforslagets herhen hørende Bestemmelser.

Sø- og Handelsrettens Competence foreslaas indskrænket til de Sø- og Han- delssager, som efter Lovforslagets Regler skulle eller kunne anlægges i Kjøbenhavn. Skulde det ønskes ogsaa at henlægge Sø- og Handelssager fra den øvrige Del af Østre Landsrets Omraade under Sø- og Handelsretten i Kjøbenhavn, vilde det let kunne opnaas ved en lille Ændring i det stillede Forslag, men Udvalget har ment, at en saadan Ordning vilde vække Misnøje hos Handelsstanden uden for Kjøbenhavn, saa længe den ikke har Adgang til i en eller anden Form at blive repræsenteret blandt Dommerne i Sø- og Handelsretten, og har derfor ikke foreslaaet det. Hvad i øvrigt angaar Indførelse af Sø- og Handels- retter udenfor Kjøbenhavn eller blot Med- tagelse af handelskyndige Dommere i Han- delssager, tror Udvalget, at dette Anlig- gende, der vist nok vil vise sig at være vidtløftigt og vanskeligt, bør ordnes ved særlig Lov. Dels er det et saa stort Stykke Retsorganisation, at det ifølge Grundlovens § 70 ikke bør ordnes admini- strativt, hvilket heller ikke skete med Hen- syn til søkyndige Dommere Medtagelse, jfr. Loven af 12. April 1892, dels vil det formentlig kræve et temmelig vidtløftigt Valgapparat, da man forudsætter, at der i en eller anden Form maa gives samtlige

Kredsens Købstæder, i alt Fald for saa vidt som de have nogen Betydning som handelsdrivende, en nogenlunde forholds- mæssig Indflydelse paa Valget af Dom- merne.

For noget at hjælpe paa det, at Han- delssager og for Landsretternes Vedkom- mende Sø- og Handelssager indtil videre ikke ville blive paakendte med Bistand af sø- og handelskyndige Dommere, har

spalte2092

Udvalget foreslaaet, at Sø- og Handels- sager uden for Kjøbenhavn med Parternes Samtykke kunne indbringes for Sø- og Handelsretten i Kjøbenhavn. Skulde denne Adgang blive meget benyttet, vil det ganske vist kunne lede til Bebyrdelse af den kjøbenhavnske Sø- og Handelsret, men da Sø- og Handelsretters Indførelse eller sø- og handelskyndige Dommers Medtagelse uden for Kjøbenhavn saavel ved Landsret som ved Underret formentlig kan ventes indført i en nær Fremtid eller maaske al- lerede samtidig med den ny Rettergangs- maades Ikrafttræden, har man ikke anset denne mulige Ulempe for at være af videre Betydning.

Den her foreslaaede Ordning vil for- mentlig ikke medføre nogen nævneværdig Forøgelse af Udgifterne. Det eneste Punkt, hvor lidt Udgiftsforøgelse maaske vil be- virkes, er, for saa vidt Sø- og Handelsret- ten maa have sit eget Skriverkontor, men da dette vil have til Følge en Formind- skelse af Forretningerne paa Østre Lands- rets og Kjøbenhavns Byrets Skriverkon- torer, ville de paaregnede Udgifter til disse til Gengæld kunne nedsættes noget.

Ved det her anførte motiveres en Række Ændringsforslag, nemlig Nr. 1, 6, 8, 14, 17, 18, 27, 28, 30, 61, 62, 63, 70, 90, 92, 94, 119, 129, 132 og 135.

Med Hensyn til Lovforslaget § 2 fore- slaar Udvalget under Nr. 2, at 3die, 4de og 5te Stykke udgaa; 4de Stykke har faaet Plads andetsteds, nemlig i § 9, jfr. Ændrings- forslag Nr. 6. Med Hensyn til 3die og 5te Stykke bemærkes, at Udvalget ikke tror, at man hidtil i Højesteret har følt nogen Trang til Tilkaldelse af sagkyndige under Voterin- gen, da Sagen, naar den forelægges Højeste- ret, vistnok altid vil være saaledes oplyst ogsaa paa de Punkter, hvor Spørgsmaal kunde være om sagkyndiges Mening, at ingen Raadførsel med saadanne behøves, ligesom det jo ogsaa andetsteds, hvor Sø- og Handelsretter findes, er almindeligt, at den øverste Appellinstans kun bestaar af retslærde Dommere, uden at sø- eller han- delskyndige have Plads i Retten. Skulde en yderligere Raadførsel med sagkyndige

3

spalte2093

behøves, vilde det efter Udvalgets Mening være naturligere og stemmende med, hvad der i flere fremmede Proceslove er be- stemt, om Retten havde en Beføjelse til at udsætte Sagens Paakendelse samt ex officio udmelde Skønsmænd, hvis Udtalelser Retten da kunde følge eller tilsidesætte efter dens bedste Skønnende, men det forekommer Udvalget mindre rigtigt, at disse Skønsmænd skulde ligefrem indtræde som Medlemmer af Retten for denne Sags Vedkommende. Naar man dog ikke stiller Forslag i denne sidste Retning, er det — som ovenfor bemærket — fordi man ikke tror, at der har vist sig nogen Trang dertil.

Ved § 5 bemærkes, at Udvalgets Flertal med Hensyn til det meget omdebatterede Spørgsmaal om Sædet for Vestre Landsret maa ligesom Kommissionsforslaget holde for, at Aarhus bør være Stedet, jfr.

Ændringsforslag Nr. 3. Foruden de for- skellige andre Grunde, der anføres herfor, skal Flertallet særlig fremhæve, at man be- frygter, at en tilstrækkelig stor Sagfører- stand ikke kan leve i Viborg, hvor der uden for den egentlige Procesførelse neppe vil kunne findes synderligt Erhverv for Sagførerne, der fremdeles som hidtil vistnok ikke ville kunne leve alene af Procesførelse; men at der er en nogenlunde talrig Sag- førerstand, saa at Publikum har noget at vælge imellem, og at Sagførerstanden er ikke alt for daarligt stillet i økonomisk Henseende, er sikkert af Interesse for Be- folkningen.

Et Mindretal (Frijs, Ole Jensen, Jo- hansen og Johnsen) er enigt med Folke- tinget i, at det nuværende Sæde for Lands- overretten i Viborg bør bibeholdes som Sæde for Vestre Landsret, og man kan saa meget mindre tillægge den af Flertallet fremhævede Grund til at forlade Viborg, at det ikke antages, at der i denne By kan leve en tilstrækkelig stor Sagførerstand, nogen Vægt, som Adgangen til at proce- dere ved en Landsret ikke ifølge Lovfor- slaget, saaledes som det er vedtaget af Folketinget, er gjort afhængig af, at ved- kommende Sagfører har Bopæl eller Kon- tor i eller ved den Stad, hvor Landsretten

spalte2094

har sit Sæde, uden at Flertallet har fore- slaaet nogen Ændring paa dette Punkt.

Til § 7 bemærkes, at naar Udvalget i Ændringsforslag Nr. 5 for Landsretterne foreslaar 5 Dommere i

Straffesager, er dette begrundet i, at Afgørelsen af Bevisspørgs- maalet er endeligt og ikke som i borgerlige Retstrætter kan gøres til Genstand for yder- ligere Prøvelse. Ganske vist kan der fore- komme mange Straffesager, hvor Bevis- spørgsmaalet er saa klart og simpelt, at ingen videre Tvivl kan herske, men det bliver meget vanskeligt at drage Grænsen i denne Henseende. Andetsteds haves der Eksempel paa, at et mindre Antal Dom- mere anses for tilstrækkeligt, naar de alle ere enige om Dommen, men en saadan Regel, som f. Eks. at 3 Dommere ere nok, naar de alle ere enige, synes ikke at ville kunne bringe vedkommende Ret nogen videre Lettelse, da dette jo først kan vise sig, naar Sagen er hørt, og at overvære Forhandlingerne er det, som tager mest Tid for Retten, medens Dommens Affat- telse i Sammenligning hermed ikke vil kræve megen Tid.

I Forbindelse med § 16 skal man om- tale et af de vigtigste Ændringsforslag, som Udvalgets Flertal stiller, nemlig Æn- dringsforslag sigtende til i alt væsentligt at føre Lovforslaget tilbage til Kommis- sionsforslaget, for saa vidt angaar Foged- forretninger, Skifte og Auktion samt Ting- læsning, idet Flertallet ikke kan være enigt i at gøre disse Forretninger til admini- strative, selv med en vis nærmere be- stemt og begrænset Adgang til Besværing til Domstolene. Flertallet mener, at disse Forretninger bør betragtes og behandles som judicielle, fordi de gaa ud paa at skifte Ret og Skel mellem de private Bor- gere indbyrdes ganske som Domssagerne. De maa derfor anses for at være en Del og en vigtig Del af Retsplejen, og der kan efter Flertallets Mening ingen Tvivl være om, at Grundloven har indbefattet dem under „Retsplejen“ i Modsætning til „For- valtningen“, f. Eks. i §§ 70 og 71. At Spørgsmaal, der alene gaa ud paa, hvorledes den ene Borgers private Rettigheder skal

4

spalte2095

gøres gældende over for den anden, skulde afgøres ad administrativ Vej, har sikkert aldrig været Grundlovens Tanke, og dette gælder i høj Grad om Eksekution og den i nær Forbindelse hermed staaende Tvangsauktion saavel som ogsaa om Skifte, thi selv om der fra Skiftebehandlingen ud- sondres en Del Retstvistigheder, der hen- vises til Afgørelse i Form af Domssager, bliver der dog Spørgsmaal nok tilbage i Skiftematerien, som aabenbart ikke egne sig til administrativ Afgørelse, saasom Spørgsmaal om overhovedet Boet bør ta- ges under offentlig Skiftebehandling, om hvad der kan eller skal inddrages under Registreringen, og fremfor alt et saadant Spørgsmaal som, om en Mand kan bringes under Konkurs mod sin Villie, et af de stær- keste Indgreb i en Mands hele private Rets- stilling, som det er saa meget besynderligere at henvise til administrativ Afgørelse, som Lovforslaget, vistnok med Bifald fra alle Sider, har henlagt Spørgsmaalet om Umyn- diggørelse til Domstolene. Naar Grund- loven gennem dens Bestemmelser om Rets- plejen og Domstolene har villet sikre Bor- gerne mod Indgreb fra Administrationens Side og skaffe dem Betyggelse for, at deres privatretlige Anliggender alene af- gøres efter Lovene — og dette maa vel er- kendes at have været Grundlovens Tanke — saa gælder dette lige saavel de herom- handlede Anliggender som Domssagerne. Der kan lige saavel tænkes Indgreb i Bor- gernes Retsforhold fra Administrationens Side ved Udførelsen af Foged-, Skifte- og Auktionsforretninger som i civile Domssager. Den Beskyttelse, som Grundloven vil yde mod dette sidste, vilde kun være ufuldstændig, hvis den ikke ogsaa udstrakte sig til de første. Naar Mindretallet søger at undgaa Indven- dinger af denne Natur ved at aabne Ad- gang til Besværing til Domstolene i alle Tilfælde, hvor nogen er misfornøjet med Sysselmandens Afgørelse, uden Hensyn til, om det er formelle eller reelle Spørgs- maal, er dette visselig en væsentlig For- bedring i Lovforslaget, men det fore- kommer Flertallet, at der heri egentlig ligger en Indrømmelse af, at de herom-

spalte2096

handlede Anliggender i Virkeligheden ere judicielle, og det synes os, at naar man først kommer dertil, vil det være baade følgerigtigst og i praktisk Henseende sim- plest og lettest at gøre Skridtet helt ud og i alle Henseender behandle dem som Retsafgørelser. Dette vil bl. a. anbefale sig derved, at Kæreformen, som efter Mindretallets Forslag skal anvendes, i mange Tilfælde ikke vil være fyldest- gørende, fordi der til Spørgsmaalets Be- lysning kan behøves en Bevisførelse ved Vidner og desl., som denne Form udelukker, og dette gælder ikke alene, hvor Besværin- gen angaar selve den Ret eller Fordring, om hvis Fyldestgørelse der er Spørgsmaal, og hvad der altsaa kan henvises til Søgemaal i første Instans, men ogsaa i Tilfælde, hvor Spørgsmaalet kun angaar Maaden, hvor- paa Forretningen skal udføres. Der findes neppe heller nogen nyere Procesordning, baseret paa Retsplejens Adskillelse fra Forvaltningen, hvor Spørgsmaal vedrørende heromhandlede Anliggender lægges i Hæn- derne paa Administrationen. Vel ere de ofte, i al Fald delvis, henlagte til under- ordnede Embeds- eller Bestillingsmænd, der ikke selv kunne afsige Kendelser, noget vi kende med Hensyn til Fogedassistenterne i Kjøbenhavn, men disse ere dog at betragte som staaende under Retterne og ikke under Øvrighederne. Flertallet finder derfor — ligesom Kommissionsforslaget —, at det vil være bedst stemmende med Retsplejens Natur og Hensigt at blive ved det gamle, nedarvede og tilvante Forhold, at de her- omhandlede Anliggender i det hele be- tragtes og behandles som judicielle. For selve Dommerstandens Vedkommende ses det heller ikke rettere, end at det kun kan bidrage til at udvide og skærpe en Dom- mers Blik paa Retsforholdene, at han har ogsaa at beskæftige sig med Eksekution, Tvangsauktion og andre Fogedforretninger saavel som med Skifter, thi om der end under disse Forretninger

forekommer meget rent routinemæssigt, hvad der i øvrigt ogsaa kan ske i Domssagerne, saa frembyde de dog ofte lige saa fine og den juridiske Dømmekraft skærpende

5

spalte2097

Bet. o. Lovf. om Rettens Pleje.

Spørgsmaal som Domssagerne og forud- sætte en lige saa stor juridisk Modenhed i Opfattelsen, saa meget mere som de i Reglen kræve hurtig, ofte øjeblikkelig Afgørelse. De Egenskaber, der udfordres til en vedbørlig Behandling af disse Anliggender, falde meget mere sammen med de Egen- skaber, der maa kræves hos en Dommer, end med de Egenskaber, der ere ønskelige hos en Politimester; deres Henlæggelse til denne sidste vil hos ham samle en Mængde uensartede Funktioner, der forudsætte Egenskaber, som sjældent ville være for- enede hos samme Mand. Disse Forret- ningers Henlæggelse til Dommeren vil vel nødvendiggøre, at han maa bruge Fuld- mægtig til Udførelsen af en Del af sine Embedsforretninger, men deres Henlæg- gelse til Sysselmanden vil medføre det samme for dennes Vedkommende. Hvad enten det ene eller det andet vælges, vil det maaske mindre heldige Forhold op- staa, at paagældende Embedsforretninger ikke besørgeres af den egentlige, ansvarlige Embedsmand selv, men af andre paa hans Vegne. Om dette Forhold finder Sted med Hensyn til Dommeren eller med Hensyn til Sysselmanden, forekommer Flertallet ikke at være af afgørende Betydning. Overfor Sagførerstanden synes det at maatte være ligegyldigt, om der gøres denne Konkur- rence af Dommerfuldmægtige eller af Sys- selmandsfuldmægtige, til hvilke sidste efter Lovforslagets Ordning de private Forret- ninger nærmest vilde falde, idet de væ- sentligt hænge sammen med Skifte-, Auk- tions- og Tinglæsningsvæsenet. Overfor Publikum i Almindelighed kan det være mindre heldigt, at paagældende juridiske Forretninger i Virkeligheden foretages af Fuldmægtige hos den Mand, hvem den egentlige Afgørelse tilkommer, og som derfor, naar Sagen forelægges ham, kan formodes i Reglen at ville holde paa sin Fuldmægtig; men om dette Forhold finder Sted med Sysselmanden, som Til- fældet vil blive efter Lovforslaget, eller med Dommeren kan neppe være af videre Betydning for Publikum i Almindelighed. Den eneste Maade, hvorpaa de forment-

spalte2098

lige Misligheder ved Fuldmægtigvæsenet kunde hæves, er, at disse lønnes saa- ledes, at det kunde forbydes dem at have private Forretninger og saaledes, at de ikke fristedes for meget til at overtræde et saadant Forbud, men dette vilde med- føre en meget betydelig Forøgelse af Ud- gifterne til Embedernes Kontorhold og har derfor hidtil været anset for uigennemførligt. Hvad endelig angaar Spørgsmaalet om Statens Udgifter til Embedslønninger, maa Flertallet være af den Formening, at de Udgifter hertil, som en fuldt ud god og forsvarlig, paa rigtige Principper hvi- lende, Ordning af Retsplejen fordrer, maa man finde sig i at bære, naar man vil en Reform af Retsplejen, som skal skaffe os noget væsentlig bedre end det, vi have. Desuden antager Flertallet, at man vil kunne nøjes med et noget mindre Antal Dommere, end Kommissionsforslaget forudsætter, og et mindre Antal Politimestre, end Lovfor- slaget maa antages at ville kræve, saa at det maaske vil vise sig, at Udgiftsforøgel- sen ikke vil blive saa stor, at der kan tillægges den nogen videre Betydning ved Siden af de i andre Henseender forøgede Udgifter, Reformen vil medføre. En nær- mere begrundet Mening herom kan ikke have, førend Forslag om Landets Ind- deling i Retskredse med dertil hørende statistiske Materiale foreligger. At Grund- lovens § 73 kan medføre en lidt højere Pensionsbyrde for de ny Dommere. Ved- kommende, end der for de nuværende Un- derrettsdommere haves, er jo en Ting, man har maattet være fattet paa under alle de i de sidste 50 Aar stedfundne Forhandlin- ger om Retsreformen og Gennemførelsen af Retsplejens Adskillelse fra Forvaltning- gen, og om der er nogle flere eller færre Dommere, der falde ind under Reglen, kan neppe være af synderlig finansiell Betyd- ning, da de fleste af de efter 65 Aars Al- der afskedigede Dommere efter de al- mindelige Regler alligevel vilde være be- retttigede til 2/3 af Gagen i Pension.

Flertallet tror altsaa med Hensyn til det her omhandlede Punkt at maatte fore- slaa at vende tilbage til Kommissionens

Udvalgenes Betænkninger m. m. 132

6

spalte2099

Forslag, og det stiller som Følge heraf en Række Ændringsforslag, nemlig Nr. 9, 10, 12, 13, 15, 16, 23, 26, 52, 53, 59, 68, 72, 74, 76, 89, 143, 235, 246 og 265 med Hen- syn til hvilket sidste dog bemærkes, at Flertallet, efter at have foreslaaet som Ændrings- forslag Optagelse af Kommissionsforslagets 4de til 7de Afsnit, til dette Ændringsforslag stiller en Række Underændringsforslag, hvorved der væsentligt tages Hensyn til de i det andet Ting foretagne Ændringer i Kommissionsforslaget, der ikke hænge sam- men med Spørgsmaalet,

om Forretningerne skulle anses som judicielle eller administrative.

Mindretallet mener derimod, at det er rigtigst paa disse Punkter at blive staaende ved den Ordning, som indeholdes i Lovforslaget, og hvorefter de omhandlede Forretninger henlægges til Underøvrigheden. Ligesom der til Støtte herfor skal henvises til de af Folketingets Udvalg i

Betænkning af 14. Maj f. A. anførte Betragtninger, i hvilke Mindretallet i alt væsentligt er enig., maa Mindretallet endvidere fremhæve, at de nævnte Forretninger efter deres Natur ere væsentlig forskellige fra den egentlige dømmende Virksomhed. Dette er vistnok almindelig erkendt, for saa vidt angaar Tinglæsningsvæsenet (jfr. ogsaa den gældende Ordning med Hensyn til Skibsregistrering), og det gælder tillige den meget omfattende Del af Skifte- og Konkursbehandlingen, som bestaar i Forretninger af rent forvaltende Natur. Men selv bortset herfra er der den afgørende Forskel imellem den dømmende Virksomhed og de her omhandlede Forretninger, at det regelmæssig ved hin drejer sig om at afgøre Retstvistigheder, ved disse om at bringe Statens Tvangsmyndighed i Anvendelse enten paa Grundlag af et allerede afsagt Retsdekret eller eksigibelt Forlig eller — undtagelsesvis — paa Grundlag af privat Retshandel, der har en saadan Grad af Likviditet, at Lovgivningen tør præsumere, at Retstrætte ikke lettelig vil opstaa deraf (Lovforslaget § 455 Nr. 3 og 4). Som Følge heraf frembyde disse Forretninger ikke paa langt

spalte2100

nær en saadan Fare for vilkaarlig Tilside sættelse af den ene eller begge Parter Rettigheder, som Domssagerne, og den langt overvejende Del af dem er saadanne, der nærmest kun stille Krav til den udøvedes Routine og Paapasselighed, hvad der ogsaa har fundet sit Udtryk i, at Forretningerne regelmæssig ikke udføres af vedkommende Embedsmand selv, men af hans Fuldmægtige. Idet Mindretallet saaledes mener, at de omhandlede Forretninger Øjemed og Karakter ikke gøre det nødvendigt at henføre dem til de judicielle, og at Bestemmelsen i Grundlovens § 71 heller ikke kræver dette, er man paa den anden Side enig med Flertallet i, at der, da der dog ogsaa ved disse Forretninger kan opstaa Tvistigheder, bør aabnes Parterne fuld Adgang til, om de ikke maatte være tilfreds med den under Forretningen truffene Afgørelse, at se Spørgsmaalet afgjort ved Domstolene. Ligesom dette er erkendt i Lovforslaget, for saa vidt angaar Realitetsspørgsmaal, saaledes forekommer det Mindretallet, at der, da Spørgsmaalet om Grænsen imellem Formalitets- og Realitetsspørgsmaal ikke sjelden er tvivlsomt, og da man i Tvivlstilfælde hellere bør gaa for vidt end for kort i at sikre Parterne Vejen til Domstolene, bør aabnes dem Adgang til disse ogsaa i Formalitetsspørgsmaal.

Mindretallet stiller i Henhold hertil en Række Ændringsforslag under Nr. 7, 192—202, 204, 209—213, 215, 217—219, 221—223, 225-228, 231 og 233, ligesom det under Nr. 230 (jfr. Nr. 7) foreslaar Konkurserklæring henlagt til Underretten.

Til § 17 foreslaar Udvalget under Nr. 11, at „Byting“ forandres til „Byret“, hvilket da ogsaa bør iagttages de andre Steder, hvor Ordet forekommer.

Til § 27 foreslaas under Nr. 19 ligeledes af Udvalget en Ændring, sigtende til at give Regeringen en almindelig Myndighed til ved kgl. Anordning at foreskrive Regler om Retsbøgernes Førelse saavel som om deres Indretning, naturligvis med lagttagelse af de Bestemmelser, som ere givne i selve Loven.

Ved § 28 foreslaar Udvalget under Nr.

7

spalte2101

20 at genoptage den i Kommissionsforslaget indeholdte Bestemmelse om, at der fordres bedste Karakter til juridisk »Eksamen for at ansættes som Dommer, idet Udvalget i det hele slutter sig til Kommissionens Begrundelse heraf. (Mot. Sp. 53, Rigsdagstidenden 1901—02 Tillæg A. Sp. 2669).

Under Nr. 21 er der af Udvalget stillet et Ændringsforslag til § 29. Naar det foreslaas, at 2det og 3die Stykke skulle udgaa, og Lovbestemmelsen saaledes bringes tilbage til Kommissionsforslaget paa dette Punkt, er det begrundet i, at der formentlig ikke er nogen sær Grund til at forbeholde de i § 29, 2det og 3die Stykke, omhandlede Personer en fortrinlig Adgang til Landsdommer- og Underretsdommerstillinger i den første Aarrække efter Reformens Indførelse, thi de nævnte Personer ville da ikke medbringe andet end en Indøvelse i det gamle System, som ikke vil gøre dem særlig skikkede fremfor andre til at virke under det ny System. Først naar man staar over for en i det ny System indøvet og af dette i intellektuel og moralsk Henseende opdraget Dommer- og Sagførerstand, vil det vise sig, om der maaske kunde være Grund til at opstille Regler som de her omhandlede, men indtil da synes det rettest, at Regeringen kan vælge Dommerne under det ny System, hvor den tror at kunne finde dem. Med Hensyn til Højesteretsdommerne foreslaar Udvalget at vende tilbage til Kommissionsforslaget for dog at give Højesteret nogen Indflydelse paa Valget; et Mindretal i Kommissionen var vel uenigt heri, men det var kun, fordi man fandt, at Højeste-

ret ikke efter Forslaget fik Indflydelse nok.

Til § 31 er der af et Mindretal (Octavius Hansen og Johnsen) under Nr. 24 stillet et Underændringsforslag, hvor- efter Lovforslagets Bestemmelse om, at ingen fast Medhjælper for en Dommer maa, saa længe han er i denne Stilling, drive Forretning med Retshjælp, Inkassation, Prioritetsordning, Dokumentaffattelse eller lignende, skal være gældende, ogsaa naar Foged-, Auktions- og Skifteforretninger samt Tinglæsning henlægges under

spalte2102

Dommeren. Mindretallet formener, at den nuværende Tilstand, under hvilken Dommerens Medhjælper og Stedfortræder henvises til at leve væsentligst af den Indtægt, han kan skaffe sig ved at udføre juridiske Forretninger for private, paa forskellige Maader medfører Ulemper, der alt for let lede til Misligheder, og derfor ikke bør opretholdes. Den Merudgift for Statskassen, en Forandring i saa Henseende vil kræve, vil formentlig ikke blive af en Størrelse, der kan fremkalde Betæneligheder. Lønningerne for Dommerfuldmægtige maa vel blive noget højere end nu. men da Fuldmægtigenes Antal vil kunne indskrænkes, naar de anvende hele deres Arbejdstid til Embedets Forretninger, vil Merudgiften neppe blive betydelig og i alt Fald ikke saa stor, at det af Hensyn dertil kan forsvares under en ny Retspleje at tillade Fortsættelsen af det nu eksisterende Forhold, hvorefter offentlig Embedsvirksomhed og Udøvelse af privat Erhverv paa Omraader, der ofte staa i nær Berøring med hinanden, kunne forenes i samme Person.

Til § 35 er under Nr. 25 af Udvalget stillet Ændringsforslag om at forandre „Embedsfradømmelse" til „Afsættelse", da Dom til Embedsforbrydelse kun gives i de Tilfælde, hvor Straffeloven foreskriver Embedsfortabelse som Straf, og altsaa langt fra omfatter alle de Tilfælde, hvor en Dommer bør fjernes. Hvorledes der skal forholdes for at erhverve den hertil fornødne Dom, hvis han ikke godvilligt vil finde sig i at træde tilbage, foreskrives i den følgende Del af Paragraffen.

Udvalgets Flertal foreslaar under Nr. 31, at Kap. 3 udgaar, da man holder for, at der i et stort Antal af Landets Sogneraadskredse vil mangle Mænd, som ere egnede til at afgøre de heromhandlede Sager, der ingenlunde, fordi de kun dreje sig om mindre Pengebeløb, behøve at være simple eller lette; heller ikke kan Flertallet billige den Ulighed i Retsplejen, som skabes derved, at Kommunedommere kun findes paa Landet, og at deres Kompetence endda er indskrænket til de Tilfælde, hvor begge Par-

8

spalte2103

ter bo i Kommunen. Noget hænger dette Spørgsmaal sammen med Spørgsmaalet om Retskredsens Størrelse, for saa vidt som Trangen til en lokal Afgørelse af Smaasager, aaske kan være lidt stærkere, hvis Retskredsene blive meget større end nu, men Udvalgets Flertal tænker sig en Ordning af dette Punkt, som ikke vil bevirke nogen saa væsentlig Forstørrelse af Retskredsene, idet man tænker sig Foged-, Skifte- og Auktionsvæsenet henlagt under Dommerne og derfor et større Antal af dem, end Lovforslaget forudsætter. Dernæst mener Flertallet ogsaa, at Forslagets Bestemmelser om Kommunedommere skaber en ikke ringe Ulighed i Parternes Stilling til Skade for sagsøgte, dels fordi Sagsøgeren har Valget i Henseende til at gaa til Kommunedommerne eller til Retten, medens Sagsøgte, selv om Rejse til Tingstedet og Retsudgifterne ere mere byrdefulde for ham end for Sagsøgeren, hvad i mange Tilfælde vil indtræffe, ikke har nogen Indflydelse paa Valget, dels fordi Sagsøgte, dersom en urigtig Dom er fældet af Kommunedommerne, hvad der paa Grund af disses i Reglen fuldstændige Mangel paa Retskyndighed, let kan ske, vil være nødsaget til, naar han ikke vil finde sig heri, at optræde søm Sagsøger for at indbringe Sagen for Retten og faa dennes Afgørelse. Der vil sikkert forekomme mange Tilfælde, hvor Sagsøgte bliver nødt til at finde sig i en urigtig Afgørelse, fordi han ikke uden Udgift og Ulejlighed, som han enten ikke kan eller ikke vil underkaste sig, kan indbringe Sagen for Retten; men selv om Sagen drejer sig om smaa Beløb, skal Folk jo dog helst heller ikke i Smaating lide Uret, saa meget mere som det, der er lidet for en, maaske kan være meget for en anden.

Endelig skal Flertallet gøre opmærksom paa, at det dog vistnok maa erkendes for meget betænkeligt at tillægge Retsafgørelser, for hvis juridiske Korrekthed der haves saa liden Garanti som i dette Tilfælde, de sædvanlige Domsvirkninger som res judicata i andre Sager mellem Parterne angaaende samme Retsforhold

spalte2104

saavel som Gentagelsesvirkning i Tilfælde af ny Forseelse, f. Eks. ved Jagt- og Fiskeriforseelser, Overtrædelser af Næringslovgivningen o. m. fl., men efter Lovforslaget maa det antages, at Kommunedommernes Domme i alle Retninger skulle have samme Virkning som andre Domme, naar Sagen ikke inden de 4 Uger indbringes for Retten.

Dette Ændringsforslag fører med sig Ændringsforslagene Nr. 69, 93 og 142 til 2den Bog og Nr. 309 til 3die Bog.

Mindretallet mener, at Kommunedom-mer-Institutionen, selv om den maaske ikke i alle Kommuner vil kunne raade over fuldt kvalificerede personlige Kræfter, dog i mange Tilfælde vil kunne blive til Lettelse for Befolkningen ved Afgørelse af Bagatelsager, i Lighed med tilsvarende Institutioner i forskellige fremmede Lande, og foreslaar derfor de hertil sigtende Be- stemmelser (Lovforslagets Kapitler 3, 42 og 87) bibeholdte.

Ved Afsnittet om Nævningers Kaldelse stiller Udvalget først 3 Ændringsforslag til de „almindelige Bestemmelser" i Ka- pitel 4. Ændringsforslaget til § 46 (Nr. 32) retter kun en Unøjagtighed. Til § 48 foreslaas det under Nr. 33, at Udeluk- kelsen fra Nævningehvervet ikke kom- mer til at omfatte „Professorer i Teologi med gejstlig Ordination", da der ikke er Grund til for disses Vedkommende at løse Spørgsmaalet paa anden Maade end for alle andre, som have gejstlig Ordina- tion, men ikke længere virke som gejstlige i Kirken. I § 49 foreslaas der, under Nr. 34, at optage blandt dem, der kunne begære sig fritagne, tjenstgørende Mili- tærpersoner med Undtagelse af de ved Bornholms Væbning ansatte, en Bestem- melse, som den offentlige Interesse for- mentlig kræver.

De Ændringsforslag, der af Flertallet stilles til de andre Kapitler af dette Afsnit, have, med Undtagelse af de tre under Nr. 46, 50 og 51 nævnte, der ingen Forklaring be- høve, samt Forslaget under Nr. 43, der maa sammenholdes med Ændringsforslag Nr. 316, som forklarer det, i øvrigt alle Hensyn til det

9

spalte2105

Hovedspørgsmaal, som her rejser sig, nem- lig om den Fremgangsmaade, som bliver at følge ved Udpegelsen af de Mænd, der skulle virke som Nævninger ved hvert en- kelt Ting. At der herved bør anvendes en Kombination af Valg og Lodtrækning, deri samstemmer Udvalget med Lovforsla- get, der atter for saa vidt stemmer med, hvad saavel Flertal som Mindretal i Kom- missionen og alle tidligere hos os frem- komne Forslag have foreslaaet. I Kom- missionen var der derimod Uenighed om det Spørgsmaal, om det Valg, paa Grund- lag af hvilket de senere Lodtrækninger skulde ske, skulde finde Sted allerede ved Dannelsen af Grundlisterne eller først ved Dannelsen af Aarslisten for Nævningekred- sen. Kommissionens Mindretal sluttede sig med den ældre Kommission til den sidst nævnte Ordning, hvorimod dens Fler- tal foretrak den først nævnte, der ogsaa er fulgt i det foreliggende Lovforslag. Ud- valget har ogsaa ment at burde slutte sig til dette sidste. En Hovedfordel har denne Ordning derved, at den tillader at lade Valget foregaa i mindre Kredse end de store Nævningekredse. Der vindes derved Udsigt til at have et større Personalkend- skab til Raadighed og da atter større Sandsynlighed for, at Udvælgelsens Øjemed naas, nemlig at finde „Mænd, der anses for særlig egnede og værdige til Nævninge- hvervet". Udvalget har fremdeles ment, at den Ordning, hvortil man saaledes har sluttet sig, maatte føre til, at Valget i Kjøbenhavn ikke burde omfatte Staden under et, men finde Sted i dens Folke- tingskredse, saaledes at det samlede Antal af dem, der skulle udvælges, fordeles af Magistraten mellem Kredsene, saa nær som muligt i Forhold til Antallet af Folketingsvælgerne i hver Kreds. For saa vidt er der Enighed i Udvalget, som det ses af de henholdsvis af Flertallet og Mindretallet under Nr. 37 og 38 stillede Forslag. Derimod har Udvalget delt sig i et Flertal og et Mindretal med Hensyn til det Spørgsmaal, i hvis Hænder den Ud- vælgelse skal lægges, som efter denne Ord- ning kræves til Grundlisternes Dannelse.

spalte2106

Medens Mindretallet med Lovforslaget fast- holder, at Valget uden for Kjøbenhavn skal ske ved Kommunalbestyrelserne, og fore- slaar, at det i Kjøbenhavn sker ved et Ud- valg, i hvilket Kommunalbestyrelsens dele- gerede have Overvægt, har Flertallet ikke kunnet finde denne Ordning fyldestgørende. At Udvælgelsen af Nævninger ikke i og for sig er et kommunalt Anliggende er ubestrideligt. Ved at lægge Valget direkte eller indi- rekte i Kommunalbestyrelsens Haand ud- sætter man sig for, at uvedkommende og ensidige Hensyn faa en Indflydelse ved dette Valg, som er ganske imod In- stitutionens Tanke. Hvorledes mulig fore- staaende, men endnu ukendte Ændringer i Kommunalbestyrelsernes Sammensætning i saa Henseende ville virke, maa staa hen. At de skulde virke til væsentlig at formindske Faren, er lidet sandsynligt. At der ved Kom- munalbestyrelsernes Medvirkning kan vindes en større Sum af det ønskelige Personal- kendskab, er rigtigt. Men dette Hensyn fører kun til at medtage et Kommunal- bestyrelsen repræsenterende Element ved Udvælgelsen, ikke til at tillægge dette ude- lukkende eller overvejende Indflydelse. Det rigtige er at søge alle de Faktorer re- præsenterede, som maa siges at have en virkelig og berettiget Interesse i et godt og forsvarligt Valg. Paa denne Betragt- ning er Flertallets Forslag grundet. I de Udvalg, som foreslaas dannede til at fore- tage Sigtingen, findes først en Delegeret for Statsmyndighed, hvis Pligt det er at sørge for, at Domstolene forefindes paa lovbefalet Maade, — altsaa en Repræsen- tant for Statsadministrationen —, dernæst en Delegeret for Domstolene, i hvis Virk- somhed Nævningerne skulde deltage, og hvem det er magtpaaliggende, at de kaldes med det Maal for Øje, som er Domstolenes ufravigelige Rettesnor, den upartiske Retfærdighed, endelig en Delegeret for

Kommunalbestyrelsen eller den Gren af denne, som tør forudsættes at medbringe størst Personalkendskab. Den Forskel, der ved Gennemførelsen heraf gøres mellem Kjøbenhavn og det øvrige Land, forklares ved den sted-

10

spalte2107

findende Forskel i Myndighedernes Organisation. At de paagældende Udvalg foreslaas kun at skulle bestaa af 3 Medlemmer, og at man saaledes undgaar et større og besværligere arbejdende Organ til denne Funktion, er en Fordel, hvis Opnaelse lettes derved, at Valget foregaar i forholdsvis mindre Kredse. Dette Fler-tallets Ændringsforslag til § 51 fører videre med sig, som nødvendige Følger, en Række til §§ 50, 52—55, 57 og 58 stillede Ændringsforslag (Nr. 35, 39—42, 44 b., 47 og 49). Da det Udvalg, som Lovforslaget i § 56 indretter til Aarslistens Dannelse, er sammensat efter lignende Hensyn, som Flertallet foreslaar fulgte ved Grundliste-Udvalget, kun lempede med det for Øje, at hint Udvalg skal være Ankeinstans for det sidst nævnte Udvalgs Kendelser i visse forekommende Retsspørgsmaal, har Udvalgets Flertal kun fundet en enkelt Forandring i denne Paragraf ønskelig, nemlig at Aarsliste-Udvalgets 5 Medlemmer indskrænkes til 3. Da ogsaa Mindretallet finder denne Forandring rigtig, stilles Forslaget herom, Nr. 45, af hele Udvalget. Der er ikke Grund til at beholde det større Antal til at udføre de Funktioner, som efter den ogsaa i Lovforslaget optagne Ordning tilfalde Aarsliste-Udvalget. Dette er befriet for det vanskelige og besværlige Udvælgelses-Skøn og har, ved Siden af enkelte Retsspørgsmaal, kun at forestaa Lodtrækningen til Aarslisten og til Nævningerne for det enkelte Ting.

Mindretallet mener ligesom Kommissionens Flertal (Rigsdagstidenden 1901—2 Tillæg A. Sp. 2642—45), at Lovforslagets Ordning i det hele og store er rigtig, og kan navnlig ikke dele de af Flertallet ovenfor fremsatte Indvendinger imod denne Ordning. Mindretallet anser det saaledes ikke for nødvendigt at tillægge Statsadministrationen og Domstolene Indflydelse paa Udvælgelsen ved — som af Flertallet foreslaet — at give disse Myndigheder Ret til at udpege to af de Mænd, der skulle foretage den, idet Mindretallet ikke nærer Frygt for, at uberettigede Hensyn skulle gøre

spalte2108

sig gældende ved de kommunale Myndigheders Udvælgelse af Nævninger. Medens Mindretallet saaledes foreslaar uden for Kjøbenhavn at bibeholde Lovforslagets Ordning, saaledes at det bliver de kommunale Bestyrelser, der foretage Udvælgelsen, har man for Kjøbenhavns Vedkommende tiltraadt Flertallets Forslag om, at Udvælgelsen sker — ikke, som efter Lovforslaget, for hele Byen under et, men — i de enkelte Folketingskredse ved et Udvalg for hver Kreds, hvorved det fornødne Personalkendskab lettere og bedre kan tilvejebringes: da Mindretallet ligeledes kan tiltræde Flertallets Tanke om at besætte Udvalgene med 3 Medlemmer, hvorved Stemmeligbed lettere undgaas, foreslaar man de 2 Pladser besatte henholdsvis af Magistraten og af Borgerrepræsentationen og den 3die Plads (Førmandspladsen) af Indenrigsministeren. Mindretallet stiller i Henhold hertil Underændringsforslag Nr. 38 og de dermed sammenhørende Ændringsforslag Nr. 36 og 48.

Det i § 90 foreslaede Antal af statslønnede Politibetjente vil, navnlig for de større Købstæders og Handelspladser Vedkommende, upaatvivlelig vise sig utilstrækkeligt, idet saavel Efterforskningen som Forundersøgelsen under den ny kriminelle Retspleje vil lægge stærkt Beslag paa Politiets Virksomhed, ligesom det ogsaa vil blive nødvendigt at have nogle Betjente til Stede saavel i Landsretterne som ved Underretterne, dels til Ordens Overholdelse, dels til Fremstilling af Arrestanter i Ret-

ten o. s. v. At indskrænke Antallet, saaledes som foreslaet, til 8, selv i de større Byer, vil derfor let kunne faa uheldige Følger ikke blot for Retssikkerheden i Almindelighed, men ogsaa for Gennemførelsen af den ny Ordning af den kriminelle Retspleje. Udvalget har derfor forment det rigtigst ikke at begrænse Antallet af Politibetjente saaledes som foreslaet, men paa den anden Side har man ment af Sparsommelighedshensyn at kunne indskrænke Antallet til 1 for hver 2,000 Indbyggere. Herved ville ganske vist nogle

11

spalte2109

enkelte Byer hver faa en Betjent mindre, end efter Forslaget, men de større Byer ville faa betydelig flere, saa. at Styrken for Købstædernes og Handelspladsernes Vedkommende i alt vil blive forøget med lidt over 60 Betjente. (Til Sammenligning skal anføres, at Politistyrken i Kjøbenhavn den 31. December 1901 udgjorde 682 Mand, inkl. 45 saakaldte overtallige Betjente, altsaa 1 for hver 600 Indbyggere).

Den for Landet foreslaede Politistyrke af 1 Betjent for hver 5,000 Indbyggere, maa ligeledes anses utilstrækkelig for de Politikredses Vedkommende, der grænse umiddelbart op til større Byer. Det turde være

almindelig bekendt, at de daarlige Elementer fra saadanne større Byer i stedse stigende Grad vagabonderer i disses Omegn, hvor de ikke nøjes med at gaa om og betle, men hyppig begaa Voldsgerninger, Tyveri og andre Forbrydelser. Det maa derfor anses nødvendigt i disse Jurisdik- tioner at forøge den foreslaaede Politi- styrke, og Udvalget har ment, at den ikke bør være mindre end i Købstæderne. Af Hensyn til Udgiften har man da forment, at man mulig i de fjernere liggende Land- kredse, hvor der i Almindelighed er mere fredelige Forhold, kan nøjes med en rin- gere Styrke.

I Henhold til det anførte stilles der- for Ændringsforslaget under Nr. 54.

For saa vidt det i samme Paragrafs 3die Stykke er bestemt, at Politibetjente- nes Antal ikke kan forøges i det nærmere angivne Tidsrum af 5 Aar, anser Udvalget det rettest, at denne Bestemmelse udgaar, idet der kan indtræde Forhold, som gør det aldeles nødvendigt for Justitsministe- ren at forøge Politistyrken. Heroin stilles Ændringsforslaget Nr. 55.

Endelig har man af Hensyn til, at det under den ny Ordning vil være af ikke ringe Betydning at kunne faa uddannet et dygtigt Korps af Opdagelsesbetjente, anset det hensigtsmæssigt at give Justitsministe- ren en udtrykkelig Bemyndigelse til at fastsætte, at der af den samlede Styrke skal ansættes et vist Antal, som er i Be- siddelse af saadanne Egenskaber, der kræ-

spalte2110

ves for at kunne fungere som Opdagelses- betjente, og som i det hele viser sig særlig egnet til denne Tjeneste, i denne Stilling. Deres Virksomhed bør derhos ikke ind- skrænkes til den Jurisdiktion, hvor de have Bopæl. Et hertil sigtende Ændringsforslag er stillet under Nr. 56.

Til § 95 er der under Nr. 58 af Udvalget stillet Ændringsforslag dels sigtende til at udstrække Adgangen til at procedere i første Instans for den Landsret, under hvilken Underretssagføreren hører, til alle dem, der ved Lovens Ikrafttræden have Be- skikkelse som saadan, uden Hensyn til hvorlænge forud de have været i faktisk Virksomhed i denne Egenskab, dels sig- tende til for dem, der efter den nugæl- dende Ret have Adgang til at blive Sag- førere ved Underretterne, at bevare Ad- gangen hertil, idet Udvalget mener, at der ellers begaas en Uret imod dem, og at man hellere end at have Udseende heraf maa vise den størst mulige Lemfældighed ved Overgangen fra den nuværende til den ny Retspleje.

Til § 100 er der under Nr. 60 stillet et Ændringsforslag, idet Udvalget anser det rettest fra Kommissionsforslaget at optage den Bestemmelse, at ingen Sag- fører samtidig maa have Kontor i flere Underretskredse.

Til § 105 er der først stillet et Ændrings- forslag under Nr. 64, da Udvalget mener, at der for at stille de nuværende Over- retssagførere lige med Landsretssagførere ikke er nogen Grund til at forlange, at de jevnlig have givet Møde for de nu- værende Overretter, hvor Procesmaaden er saa forskellig fra den, der skal ind- føres ved Landsretterne, at større eller mindre Øvelse i Procedure for de nu- værende Overretter ikke kan være af Be- tydning.

Dernæst er der under Nr. 65 stillet Ændringsforslag om, at de offentlige og beneficerede Sager ikke skulle kunne fra-

tages de Sagførere, der have dem, uden at der først om deres Forhold foreligger Er- klæring fra vedkommende Ret, da det at blive erklæret for uskikket til at føre disse

12

spalte2111

Sager er et for vedkommende Sagfører saa betydeligt og indgribende Skridt, at det kan skade ham langt ud over det blot at miste disse Sager.

Under Nr. 66 er der stillet Ændrings- forslag om, at sidste Stykke i § 105 skal udgaa, idet det findes betænkeligt at paalægge de til offentlige og beneficerede Sagers Udførelse berettigede Sagførere uden Vederlag at affatte Forligsklage og Ansøgning om fri Proces for enhver, som af Sysselmanden (eller Politimesteren) henvises til dem. Det vil dog for at kunne gøre det være nødvendigt til en vis Grad at sætte sig ind i hele Sagen og kan derfor efter Omstændighederne være et ikke saa lille Arbejde. Hertil kommer, at den Sagfører, til hvem Sagen efter Omgang henvises, maaske kan være den, som Modparten plejer at benytte som sin Sagfører, og af hvem det derfor ikke med Billighed kan forlanges, at han skal gøre Skridt til Fordel for den anden Part og endog i Ansøgningen om fri Proces frem- stille Sagen, set fra dennes Synspunkt.

Til § 108 er der under Nr. 67 stillet Forslag om at genoptage den i Kommis- sionsforslaget indeholdte Bestemmelse om, at Sagførerne skulle vise Retten Hensyns- fuldhed og Agtelse. Der ses ikke nogen Grund

til at udslette denne Forskrift, særlig naar man har fundet det nødven- digt over for Dommerne at give en Be- stemmelse som den, der indeholdes i § 34, 2det Stykke.

2den Bog.

Ændringsforslaget Nr. 71 til § 122 er en Følge af det i § 674 givne Begreb om politiske Lovovertrædelser, hvorefter saa- danne ikke ville kunne forekomme som bor- gerlige Retssager.

Under Nr. 73 er der stillet et Ændrings- forslag til § 165, foranlediget ved, at de i Lovforslaget indsatte Ord, „og ikke med det særlige Hverv for Øje at møde for Retten" formentlig ikke behøves for at betrygge mod Misbrug, naar der forlanges et Tje-

spalte2112

nesteforhold paa mindst en Maaned, og desuden ville medføre det besynderlige Ee- sultat, at en Sagfører, naar han selv skulde faa en Proces, ikke kan lade sin Fuldmæg- tig møde for sig, da han er antaget med det særlige Hverv for Øje at møde for Retten.

Under Nr. 75 er der stillet Ændrings- forslag til § 182, idet der ikke synes at være Grund til at give Vidner, Skønsmænd eller Parter Ret til ved Retsmødets Slut- ning at fordre oplæst alt, hvad der i det er tilført Protokollen, eftersom deres egne Forklaringer skulle oplæses for dem og rati- haberes, efterhaanden som de aflægges, jfr. § 286 Slutningen; det synes derfor at burde bero paa Retten, om slig Oplæsning, der dog altid vil berøve Retten nogen Tid, bør finde Sted eller ikke.

Under Nr. 77 stilles der et Ændrings- forslag til § 191, som sigter til at gøre det klart, at Stævningsmændene ikke, naar Sagsøgte er fraværende fra sin Bopæl i det Øjeblik, de indfinde sig for at forkynde Stævningen, og der sammesteds findes nogen af de Personer, for hvem Stævnin- gen efter Paragraffens Ord kan forkyndes i Sagsøgtes Sted, skulle enten komme igen til en anden Tid for at træffe Sag- søgte personlig, naar han kommer hjem, eller begive sig andetsteds hen for at finde ham personlig, men at de da med Retsvirkning kunne forkynde Stævningen for de nævnte Personer uanset Sagsøgtes Fraværelse. Udvalget antager, at dette ogsaa er Paragraffens Mening, men det fremgaar ikke tilstrækkeligt af Ordene; under alle Omstændigheder bør det efter Udvalgets Skøn være Meningen.

Under Nr. 78 foreslaas til samme Para- graf, at „ordentligvis" udgaar; det er nem- lig ikke klart, hvorledes det skal afgøres, om der i det givne Tilfælde har været Grund til at fravige Reglen, nemlig at For- kyndelsen ikke bør ske om Helligdage mel- lem 9—4; er det Meningen, at Retten skal afgøre det og altsaa i benægtende Fald betragte Stævningen som ugyldig, løber Sagsøgeren en altfor stor Eisiko; at paa den anden Side Stævningsmanden selv skulde endeligt afgøre Spørgsmaalet, synes

13

spalte2113

Bet. o. Lovf. om Rettens Pleje.

dog at lægge for meget i denne under- ordnede Bestillingsmands Haand og vilde formentlig ikke kunne antages uden en Lovtilkendegivelse herom.

Ændringsforslaget Nr. 79 til § 195 behøver formentlig ingen Begrundelse.

Ændringsforslaget Nr. 80 til § 196 er begrundet i, at det, som Paragraffen lyder, vil være ganske overordentlig vanskeligt at faa nogen Nytte af den i samme omtalte Vedtagelse. Nogen af de i § 191 2° nævnte Personer vil der jo kun und- tagelsesvis træffes paa det fremmede Sted, hvor de intet have at gøre, og at den, der modtager Forkyndelsen, skal er- klære sig for befuldmægtiget særligt her- til, synes ogsaa at være for meget for- langt. Det synes at maatte være nok, at den eller de, der antræffes, ere villige til at modtage Forkyndelsen og give vedkommende Underretning om den. Skulde det desuagtet indtræffe, at denne ikke faar Underretning om Stæv- ningen, maa han tilregne sig selv dette som en Følge af, at han indlader sig paa en saadan Vedtagelse, som her omtales.

Ændringsforslagene Nr. 81 og 82 be- høve neppe nogen særlig Begrundelse.

Ændringsforslag Nr. 83 sigter blot til at gøre det tydeligt, at den i § 201, 2det Punktum, angivne Retsfølge dog ikke bør gælde den, som f. Eks. med Rettens Til- ladelse har forladt Mødet.

Ændringsforslaget under Nr. 84 til § 209 er begrundet i, at det formentlig medfører en ikke uvæsentlig Ulighed i Parternes Retsstilling, at Tavshed og Ube- stemthed i Fremstillingen for Sagsøgtes Vedkommende har til Følge, at Retten kan holde sig til Modpartens Fremstilling, hvilket i Reglen vil eller dog kan betyde et

Tab i Realiteten for ham, medens Retten over for Sagsøgeren i lige Tilfælde kan indskrænke sig til at afvise Sagen, hvoraf ikke følger andet, end at Sagen kan anlægges paa ny, og intet Tab i Realiteten lides. Ved at give Adgang til Afvisning er der formentlig nærmest tænkt paa det Tilfælde, at Stævningen og den Fremstilling af Sagsam-

spalte4

menhængen og Paastanden, den skal indeholde, er saa utydelig, at Retten ikke kan grunde en Dom i Realiteten derpaa, thi i andet Tilfælde synes der ikke at være Grund til at lade andre Virkninger indtræde for den ene Part end for den anden; men det ses ikke rettere, end at dette Tilfælde finder sin Løsning andetsteds i Lovforslaget, nemlig i § 322 sammenholdt med § 325; thi naar Sagsøgeren ikke producerer Stævning eller Angivelse efter § 322, som tilstrækkelig tydeligt indeholder Paastanden og en kort, men dog forstaaelig Fremstilling af de Kendsgøinger, hvorpaa den støttes, saa maa Sagsøgeren formentlig behandles efter § 325, som den der ikke har produceret, hvad der af ham skal produceres ifølge § 322, og Sagen af den Grund afvises.

Ændringsforslag Nr. 85 til § 218 hænger sammen med, hvad der senere vil blive omtalt med Hensyn til Eden.

Ændringsforslag Nr. 86 til § 219 og 87 til § 220 er en simpel Følge af de af Udvalget under Nr. 2 og Nr. 6 stillede Ændringsforslag.

Ændringsforslag Nr. 88 til § 233 gaar ud paa at vende tilbage til Kommissionsforslagets Affattelse, da man frygter for, at der ellers ikke vil opnaas nogen væsentlig forandret Praksis i Henseende til Procesomkostningers Paalæg. „Særlig Grund" er et saa ubestemt Udtryk, at f. Eks. nogen Tvivlsomhed i Henseende til det juridiske Spørgsmaal i Sagen vil kunne anses som Grund til at hæve Processens Omkostninger, og Retterne ville saaledes ad den Vej let kunne blive i det gamle Spor, hvad formentlig ikke er Lovforslagets Mening.

Ændringsforslag Nr. 91 til § 258 gaar kun ud paa at rette en Inkurie.

Ændringsforslag Nr. 95 til § 262 gaar ud paa at skaffe den, hvem der af Forligskommissionen er bleven paalagt Erstatning til indklagede for Udeblivelse fra Mødet, en let Adgang til at faa dette redresseret, naar han oplyser at have haft lovligt Forfald.

Ændringsforslag Nr. 96 til samme Paragraf er kun begrundet i, at det synes

Udvalgenes Betænkninger m. m. 133

14

spalte2115

naturligt i Forbindelse med Bestemmelserne om Klagerens Udeblivelse og Følgerne heraf ogsaa kort at angive Følgerne af indklagedes Udeblivelse.

Ændringsforslag Nr. 97 til § 266, stillet af Udvalgets Flertal, gaar ud paa at forebygge de formentlig temmelig hyppigt forekommende Misbrug af den nuværende Adgang til at lade Forlig, afsluttede uden for Forligskommissionen, f. Eks. paa Sagførerkontorer, i Forligskommissionen forsyne med Eksekutionskraft. Det passer ikke med, at Sagførerne ere udelukkede fra at møde i Forligskommissionen og berøver den svagere Part den Hjælp, han ellers kunde have af Forligsmæglerens Raad og Vejledning i Henseende til, hvad han indlader sig paa ved Forliget. Ligeledes giver det en Lejlighed til at skade en Mands øvrige Kreditorer, f. Eks. ved at afslutte Forliget paa et langt fra liggende Sted, saa at de derved holdes i Uvidenhed om det og derfor ikke træffe de Forholdsregler, hvortil de ellers i den Anledning vilde have følt sig opfordrede.

Om Ændringsforslagene Nr. 98 og 99 til § 268 bemærkes, at det vel ikke kan være denne Lovs Mening at forandre den gældende Rets Regler om den Hemmeligholdelse, som Love eller andre Forskrifter maatte tilsikre Borgerne ogsaa med Hensyn til deres private Anliggender; det foreslaas at give Paragraffen en Affattelse, som intet præjudicerer i denne Henseende, idet det i det givne Tilfælde vil være Rettens Sagsdels at fortolke vedkommende Bestemmelse og derefter afgøre, om dens Mening er at sikre den private ogsaa mod, at det, der skal hemmeligholdes, fremdrages ved Vidneførsel, dels, for saa vidt Talen er ikke om en Lov, men om en administrativ Forskrift, at afgøre, om denne, som givet i Henhold til en Lovbemyndigelse eller paa andet liggende Grundlag, er gyldig og bindende for Domstolene.

Ændringsforslaget Nr. 100 til § 269 gaar ud paa at strække Retten til at nægte sit Vidnesbyrd paa Grund af egen Interesse noget længere end Kommissionsforslaget og Lovforslaget. Det synes Udvalget

at være for meget forlangt, at en Privat- mand i en rent civil Sag, hvor altsaa ingen højere offentligretlig Interesse er til Stede, skal være nødsaget til at bringe en anden Privatmand i en ham uvedkommende Sag det Offer at aflægge et Vidnesbyrd, som kan skade hans egne Interesser i væsent- lig Grad, ja endog maaske paadrage ham selv Skade af en meget større Værdi end det, hele Sagen drejer sig om. Muligvis gaar den gældende Ret noget for vidt, for saa vidt som det antages, at enhver direkte Interesse, selv om den er i og for sig ube- tydelig, giver Ret til at nægte at vidne, og det er derfor foreslaaet, at Vidnet kun kan vægre sig, naar Vidnesbyrdet kunde paadrage det et væsentligt Formuetab eller anden dermed i Klasse staaende Skade, ved hvilket sidste der navnlig er tænkt paa Fabrikations- eller andre Forretnings- hemmeligheder, hvis Aabenbarelse kan skade Vidnet meget alvorligt, om det end ikke i Øjeblikket er muligt at anslaa Skaden derved til et bestemt Beløb. Derimod sy- nes Lovforslaget at gaa Vidnet for nær, naar kun Tab af Velfærd skal give Ret til at nægte sit Vidnesbyrd; Tab af flere Tusinde Kroner behøver for en velstaaende Mand ikke at være Tab af Velfærd, uagtet det nok derfor kan være meget føleligt for ham, men at han i en anden privats In- teresse skulde udsætte sig herfor og maaske endog i en Sag, der kun drejer sig om et ringe Beløb, synes ikke at være billigt. Vidnet maa naturligvis nærmere oplyse, at dets Vægning er begrundet, og det kan jævnlig være vanskeligt nok for Vidnet, men det ses ikke, at dette bliver ander- ledes, enten Reglen formuleres paa den ene eller den anden Maade, eller anderledes end det er nu. Og hvad Rettens Bedøm- melse af Forholdet angaar, da er det vist- nok ikke mindre vanskeligt at bedømme, om noget kan kaldes „Tab af Velfærd“, end om det kan kaldes „væsentlig Formue- tab“; det sidste vil efter Udvalgets Skøn i Reglen være lettere. Thi for at afgøre, om noget er Tab af Velfærd, er det nød- vendigt at have en anderledes omfattende Oversigt over en Mands hele økonomiske

15

Stilling end for at afgøre, om noget er væsentligt Formuestab.

Ved Ændringsforslag Nr. 101 til § 269 bemærkes, at hvad der end efter den nu gældende Ret maa antages angaaende Æres- oprejsnings Indflydelse paa Vidneabiliteten, maa det formentlig være klart, at under en fri Bedømmelse af Vidnets Troværdig- hed kan Æresoprejsning ikke nøde Retten til at tillægge Vidnet større Troværdighed, end den ellers vilde finde Grund til, og da overgaaede Straffedomme utvivlsomt maa spille en Rolle ved Afvejningen af Vidnets Paalidelighed, synes dette at maatte være pligtigt at besvare Spørgsmaal herom, uden Hensyn til om der maatte være meddelt det Æresoprejsning.

Under Nr. 102 er der af Udvalgets Flertal stillet et Ændringsforslag til Para- graffens 2det Stykke. Flertallet anser den i Lovforslaget opstillede Regel for at være af tvivlsom Berettigelse. Den er, som be- kendt, optaget efter engelsk Ret, men det vides ikke, at der her i Landet nogen Sinde har været følt Trang til eller været ytret Ønske om en saadan Fritagelse for Vidnepligt, og en fuldstændig Betyggelse for, at Meddelelser mellem Ægtefolk ikke fremdrages for Offentligheden, yder Be- stemmelsen ikke, thi hertil maatte fordres, at ikke blot Vidnet kunde nægte at give Meddelelsen, men at ogsaa den anden Ægtefælle kunde modsætte sig Vidnefor- klaringens Afgivelse, hvis Vidnet, fordi Ægtefællerne ere blevne uens eller af an- dre Grunde, maatte være villig til at afgive Forklaringen, skønt den anden Ægtefælle ikke ønsker det. Skal imidlertid denne Regel opstilles, forekommer det Flertallet, at den bør indskrænkes noget, da der godt kan forekomme Tilfælde, hvor det vilde være ganske urimeligt at udelukke For- klaringer om, hvad den ene Ægtefælle under Ægteskabet har meddelt den anden. Derfor har Flertallet foreslaaet, at For- klaring om de nævnte Meddelelser kun kan nægtes, naar det med nogen Rimelig- hed kan antages, at saadant vilde kunne skade Ægtefællerne selv. Er dette ikke

Tilfældet, ses der ingen Grund til, at For- klaring skulde kunne nægtes.

Mindretallet finder det rettest paa dette Punkt at blive staaende ved Kommissions- forslaget, idet Mindretallet mener, at Vid- net ikke bør kunne tvinges til i private Sager at udtale sig om Meddelelser, som det har faaet af sin Ægtefælle under Ægte- skabet, men at Vidnet selv bør være Dom- mer over, om Vidnesbyrdet bør afgives eller ej.

Ændringsforslaget under Nr. 103, der ligeledes er stillet af Udvalgets Flertal, er begrundet i, at dette ikke finder nogen An- ledning til at indføre en saadan ny Grund til at nægte at forklare som Vidne, der hverken kendes i den gældende Ret eller er foreslaaet i Kommissionsforslaget.

Ved Ændringsforslag Nr. 104 til § 271 bemærkes, at det maaske ikke indeholder andet, end hvad der er Meningen med Lovforslaget, men selv om dette maatte være Tilfældet, vil det være rettest at ud- trykke det tydeligere. Som Paragraffen er affattet, kunde den maaske forstaas saa- ledes, at Vidners Afhørelse uden for

Doms- forhandlingen kun kan tilstedes enten af Hensyn til Ulemper for Vidnet ved at møde, saasom lang Vej at rejse eller des- lige, eller af Hensyn til Bekostning for Parten, navnlig Rejseudgifter og Vederlag til Vidnet, men ikke af Hensyn til Retten, navnlig den Tidsspilde og Vidtløftiggørelse af Forhandlingerne, som Førelsen af Vidner angaaende mindre væsentlige Punkter vil foraarsage. Det foreslaas derfor, at Ret- ten ved Afgørelsen af, om Vidner skulle føres under Domsforhandlingen, skal have Lov til at gøre ogsaa dette Hensyn gæl- dende, uagtet der ikke er Spørgsmaal om Ulempe for Vidnet eller Udgift for Parten, f. Eks. fordi Vidnet bor paa Stedet, thi den Omstændighed, at Vidnernes Udsagn skulle protokolleres og ratihaberes ved Afgivelsen, vil baade tage megen Tid og virke yderst uheldigt paa den mundtlige For- handlings Liv og Evne til at vække Inter- esse, hvorfor det bør undgaas at belemre Domsforhandlingen med mere Vidneførsel,

16

spalte2119

end der virkelig behøves til Sagens behørlige Belysning.

Ændringsforslaget Nr. 105 til samme Paragraf sigter kun til at gøre klart, hvad der ogsaa er Lovforslagets Mening, nemlig at i det anførte Tilfælde Retten eller dens delegerede maa komme til Vidnet for at foretage Afhørelsen ved dettes Hjemting.

Ændringsforslaget Nr. 106 til § 277 gaar kun ud paa at fjerne den Tvivl, som Ordet „særlig" vil kunne fremkalde i de enkelte Tilfælde; dette Ord kan forment- lig helt undværes.

Ændringsforslaget Nr. 107 hænger sam- men med Spørgsmaalet om Eden og vil derfor afhænge af, hvad der herom ved- tages.

Under Nr. 108 og 109 er der stillet Æn- dringsforslag til § 281, gaaende ud paa at føre Paragraffen tilbage til den Affattelse, den har i Kommissionsforslaget. Æn- dringsforslaget Nr. 109 synes nødvendigt for at fremhæve Modsætningen og derved gøre Reglen forstaaelig; Ændringsforslaget Nr. 108 sigter til at faa sagt, at Parten i Un- derretsproceduren kan forlange, at Dom- meren skal afhøre Vidnet for ham, hvad der er bestemt for at bidrage til at gøre det muligt for Parten i disse mindre Sager at undvære Sagførerhjælp; det maa for- mentlig siges enten her eller maaske hellere i Forbindelse med § 399, 2det Stykke.

Ændringsforslaget Nr. 110 til § 284 trænger neppe til nogen Forklaring.

Ændringsforslag Nr. 111 til § 286 gaar kun ud paa at udtrykke, hvad der er Me- ningen med Bestemmelsen paa en forment- lig tydeligere og lettere forstaaelig Maade.

Med Hensyn til Ændringsforslagene Nr. 112 og 113 til § 287 skal først bemær- kes, at Forskellen mellem de to Min- dretals Forslag kun ligger i, at efter det enes Mening Edfæstelsen bør fore- gaa førend Forklaringen, medens det an- det Mindretal i Overensstemmelse med den gældende Ret fastholder, at Edfæstel- sen skal foregaa efter Forklaringen. I øvrigt er der ingen virkelig Forskel paa de to Mindretals Forslag. Begge ere enige om, at Eden afgiver en Garanti, som i

spalte2120

alt Fald for Tiden ikke kan undværes, og at det ikke kan tillades et Vidne i Hen- hold til rent individuelle Anskuelser om Eden, der ikke godkendes af det Trossam- fund, han tilhører, at vægre sig ved at be- edige sin Forklaring. Fra Retsplejens Stand- punkt og i Borgersikkerhedens Interesse maa det kræves, at den, der aflægger Vid- nesbyrd i Retten, og som derved kan komme til at indvirke paa Medborgeres vigtigste Goder, endog paa deres Liv og Frihed, skal yde al den Garanti, han kan, for sin For- klarings Sandfærdighed. Den, der hører til et Trossamfund, som har en gældende Edsformular — det ville Trossamfund, der ikke anse Edsaflæggelse for tilladelig, na- turligvis ikke have —, maa derfor aflægge Ed efter denne, thi han kan yde den nævnte Garanti; det gaar ikke an at til- stede den, der hører til et saadant Tros- samfund, ifølge rent individuelle Anskuel- ser eller Meninger at nægte at aflægge Ed; det vilde kunne føre til de største Misbrug og vilde i høj Grad svække Retsplejens Sikkerhed og omtrent være enstydigt med, at det var henstillet til enhver Behag, om han vilde aflægge Vidneeden. For at sikre Overholdelsen af denne Lovregel vil det være nødvendigt at opstille den i og for sig naturlige Sætning, der ogsaa maa gælde i andre Forhold, at den, der har været Medlem af et Trossamfund, maa anses for fremdeles at være dette, saa længe det ikke oplyses, at han er udtraadt deraf. At nogen skulde ville træde ud af et Trossam- fund, hvortil han og i Reglen tillige hans Familie hører, blot for at blive fri for at aflægge Ed, er ikke meget sandsynligt: det vil sikkert kun ske i forsvindende faa Tilfælde. Paa den anden Side maa det erkendes, at naar en Person i Edsaflæg- gelsens Øjeblik ikke hører til et Troes- samfund, der har en gældende Edsformu- lar, enten fordi han er udtraadt af det Trossamfund, hvortil han har hørt, eller fordi han aldrig har hørt til et Trossam- fund, der har en saadan Edsformular, og han ifølge sine nuværende Anskuelser an- ser Edsaflæggelse enten for betydningsløs eller maaske endog for forkastelig, vilde

spalte2121

det ikke være berettiget at tvinge en saa- dan til at aflægge Ed efter en Edsformu- lar, han ikke anerkender, og det, hvad enten det er kortere eller længere Tid siden, han er udtraadt, da det dog ikke uden videre kan statueres, at Udtrædelsen ikke er grundet i Overbevisning, men kun er Spilfægteri for at unddrage sig Eden; de to Mindretal kunne derfor ikke anse Lovfor- slagets § 287, 1ste Stykke, sidste Punktum for en heldig Bestemmelse. Naar efter de ovenanførte Grundsætninger Ed ikke kan afkræves en Person, er det dog ikke her- med givet, at han jo kan være villig til at aflægge Ed efter en af de gældende Edsformularer, thi det kan sikkert fore- komme, maaske endog ikke saa sjældent, at en Person har udskilt sig fra Folke- kirken (eller et andet Trossamfund), fordi han ikke kan tiltræde visse af vedkom- mende Trossamfunds Dogmer, eller fordi han ikke vil underkaste sig dets kirkelige Regimente, men at han dog alligevel ikke dissentierer i Henseende til at tillægge Eden den samme Betydning som Medlem- mer af Trossamfundet; i saa Fald ses der ikke nogen Grund til ikke at lade ham, naar han dertil er villig, aflægge Eden efter den gældende Edsformular. Hvad endelig angaar dem, som ifølge foranførte ikke kunne tvinges til at aflægge Ed efter en gældende Edsformular og heller ikke ere villige dertil, da mene de to Mindretal at der ikke er andet over for dem at gøre end at lade dem afgive Forklaring med udtrykkelig Udtalelse om, at de gøre det „under Ansvar efter Loven" og saaledes, at samme Strafansvar paahviler dem, som om de havde gjort Ed. Over for den, for hvem Eden ikke har nogen religiøs Betydning, ses der ikke at være anden effektiv Garanti mulig ud over den al- mindelige Sandhedskærlighed end Straf- ansvaret. Ganske vist er det en Garanti, som er mindre end Eden, hvor den kan faas, men i Forbindelse hermed maa erindres, at Lovforslaget tillægger Retten fuldstændig Frihed i Bedømmelsen af de aflagte Forklaringers Beviskraft, og at det derfor staar i Rettens Magt at tillægge

spalte2122

den ikke beedigede Forklaring mindre be- visende Betydning, hvis den finder Grund dertil, og det vil Retten formentlig, naar den tror, at Vidnets Vægning ved at af- lægge Eden er Udflugter, grundede i, at Vidnet i Virkeligheden ikke tør gøre Ed paa sit Udsagn. En Forsikring paa Ære og Samvittighed er efter de to Mindretals Mening noget saa vagt og for mange Men- nesker saa blottet for Betydning, at man ikke bør indlade sig paa at anerkende, at en saadan Forsikring har nogen særlig forbindende Kraft ud over en almindelig Forsikring om at have talt Sandhed; ofte ville de Forklaring afgivende Personer være saadanne, at det vil have et paradisk Udseende at lade dem afgive Forsikring paa Ære og Samvittighed.

Forskellen mellem de to Mindretal i Henseende til de heromtalte Ændrings- forslag ligger, som ovenfor bemærket, deri, at det ene Mindretal under Nr. 107 mener, at Edfæstelsen bør gaa forud for Forklarin- gens Afgivelse, medens det andet Mindretal under Nr. 113 vil bevare den nugældende

Rets Regel, at Edf æstelsen først finder Sted efter Forklaringens Afgivelse. Det først- nævnte Mindretal indrømmer, at det an- det Mindretals Forslag har den For- del, at Edsaflægningen i mange Tilfælde vil kunne undgaas, men naar det ikke destomindre mener, at Edfæstelsen bør finde Sted førend Forklaringens Afgivelse, saa er det, fordi det antager, at den mundtlige Forhandling er bedst tjent der- med, og det maa efter dets Mening være Hovedsagen; hvis Forklaringen af- gives først, og Eden skal aflægges bagefter, vil det blive almindeligt, at enhver Vidne- førsel ender med en Forhandling om, hvad af det forklarede Vidnet nu tør gøre Ed paa og hvad ikke, og hvad der som en Følge heraf skal forandres eller udslettes i den protokollerede Forklaring; hvis Vid- net ikke selv fremkalder en saadan For- handling, kan man være sikker paa, at Par- ternes Sagførere ville det; den af dem, hvem det interesserer at ødelægge Modpartens Bevis, vil ikke undlade at forsøge paa at fremkalde Skrupler hos Vidnet, og hos

spalte2123

ængstelige Naturer vil det vistnok ofte lykkes at fremkalde ganske ugrundede Skrupler i saa Henseende. Men en saadan Forhand- ring, der ikke vil kunne afvises af Dom- meren, eftersom den harmonerer med Me- ningen med Edens Aflæggelse efter For- klaringen, vil være højst skadelig for den mundtlige Procedure og gøre den betyde- lig mere slæbende og kedsommelig, end den vil blive, naar Eden aflægges først, og Forklaringen afgives derefter. At der maa være en Adgang for Vidnet til at berigtige sin Forklaring, og at Parternes Krydsfor- hør af Vidnet kan give Anledning hertil, bestrides ikke. Men det kan ogsaa ske, naar Eden aflægges forud, da Berigtigel- ser, der gøres inden Vidneforhørets Slut- ning, maa være tilladelige, eftersom Eds- aflæggelsen refererer sig til Forklaringen i dens Helhed. Forskellen er, at naar Eden aflægges efter Forklaringen, indbyder selve Procesloven til en saadan Forhandling, og Dommeren vil vanskelig kunne skride ind imod den, om den end synes alt for vidt- løftig og lidet nyttig; aflægges Eden forud, vil derimod Dommeren have det ganske anderledes i sin Magt at afskære en i denne Retning udskejjende Forhandling.

Et vigtigt Bevis for, at Edens Aflæg- gelse før Forklaringen bedst passer med mundtlig Procedure, er det

ogsaa, at i næsten alle Lande, hvor mundtlig Rettergangsmaade finder Sted, aflægges Vidneeden førend Forklaringen — saaledes i England, Frankrig og Tyskland —; kun i Norge har man bevaret den nugældende Rets Regel med Edens Aflæggelse efter Forklaringen, men det maa herved bemærkes, at mundtlig Rettergang i borgerlige Retssager ikke endnu er indført i Norge, hvorfor der ikke kan have nogen

indskrænke sig til at henvise til de i Kommissionens Motiver (Rigsdagstidende 1901 —02 Tillæg A., Sp. 2774 og 3002—3) derom fremsatte Bemærkninger, som Mindretallet fuldt ud tiltræder. Mindretallet finder ikke, at de af det første Mindretal anførte, væsentlig retstekniske, Hensyn bør veje op imod Hensynet til, at Vidnet bør have Sikkerhed for, at det ikke ved sin Ed kræfter andet end, hvad det efter nøje Overvejelse, hvortil netop ofte Afhørelsen vil kunne give Anledning, kan staa ved.

Et tredje Mindretal (H. P. Pedersen) finder Lovforslagets Bestemmelser rigtige.

Til § 296 har Flertallet stillet Ændringsforslag Nr. 115 (jfr. Nr. 116 og 118) om, at det ved Udmeldelsen af Syns- og Skøns mænd bør iagttages, at det er Personer, der kunne aflægge Ed efter en gældende Edsformular; saa vidt vides, har Syns- og Skøns mænds Beedigelse af deres Forretning, hvor saadan overhovedet finder Anvendelse, hidtil aldrig foranlediget nogen Vanskelighed, og da der ved Udmeldelsen af disse have Valg mellem flere — i Modsetning til hvad Tilfældet er med Vidner —, bør den Garanti for Forretningens Overensstemmelse med Syns- og Skøns mændenes Overbevisning, som Eden afgiver, ikke unddrages Parterne, medmindre de selv frafalde det, hvilket maaske ofte vil være Tilfældet.

spalte2124

Under Nr. 120 er der til § 315 stillet et ret vigtigt Ændringsforslag, idet Udvalget mener, at det i høj Grad vil svække Nyttigheden af Parternes Afhørelse, dersom disse, som Henvisningen til § 269 medfører, skulle kunne vægre sig ved at afgive Forklaring i samme Tilfælde som Vidner, og det vil naturligvis i forstærket Grad være Tilfældet, naar Vidnets Ret til at nægte

Erfaring for, hvorledes denne Bestemmelser at forklare udvides noget, som af Udvalget mener virker i disse Sager, hvor Appel af

Bevissspørgsmaalet og deraf følgende Pro- tokollation spiller en større Rolle end i Straffeprocessen.

Mindretallet under Nr. 113 mener, at man i Overensstemmelse med Kommissionens Forslag bør lade Edfæstelsen foregaa efter Afhørelsen, og kan i denne Henseende

er foreslaaet til § 269. At stille Parten lige med Vidnet passer ikke, saaledes som Lovforslaget er, allerede af den Grund, at Vidnet skal beedige sin Forklaring, hvilket Parten ikke skal. Men dernæst er Partens Stilling til Sagen en hel anden end Vidnets. Dette skal forklare i en andens Sag, som i Reglen er Vidnet uvedkommende, og derved

19

spalte2125

opfylde en ret besværlig Borgerpligt, men Parten skal forklare i egen Sag, og det kan med Rette forlanges af ham, at han uforbeholdent og i Overensstemmelse med Sandheden skal udtale sig om alle de Omstændigheder, af hvilke Sagens Udfald kan være afhængigt; en saadan Sandhedspligt i Henseende til Proceserklæringerne forudsætter Lovforslaget ogsaa paa andre Steder, jfr. §§ 208 og 209. Udvalget ser derfor ikke rettere, end at Parten maa være pligtig at besvare de Spørgsmaal, som Modparten eller Retten stiller til ham, uden anden Begrænsning end den, at Spørgsmaalene maa være Sagen vedkommende, maa dreje sig om Omstændigheder, der kunne have Betydning for Sagens Afgørelse. At Parten nogen Sinde skulde have Ret til at fordre sig fritaget for at besvare saadanne Spørgsmaal overensstemmende med Sandheden, fordi dette kunde medføre Sagens Tab for ham i det hele eller for en Del, vilde, enten Sagen saa drejer sig om lidt eller meget, efter Udvalgets Mening ganske lamme det vigtige Oplysningsmiddel, som Parternes Afhørelse er, et Oplysningsmiddel, som ofte i betydeligere Sager kan være af den største Vigtighed.

Ændringsforslag Nr. 121 til § 316 gaar ud paa tydeligere at udtrykke, hvad der vistnok er Mening. Partens Pligt til at forklare maa være den samme, hvad enten han efter Modpartens Begæring er indkaldt til Afhørelse, eller han selv har fremstillet sig, i hvilket Tilfælde der af Modparten kan stilles yderligere Spørgsmaal til ham.

Under Nr. 122 har Udvalgets Flertal stillet et Forslag til § 316, gaaende ud paa at fjerne den Bestemmelse, at Parten, der afhøres, skal kunne straffes for falsk Forklaring for Retten, hvis hans Udsagn ere usande; Mindretallet vil derimod opretholde denne Bestemmelse. Flertallet lægger ikke stor Vægt paa dette Spørgsmaal, men er dog mest tilbøjelig til at finde det for haardt, at et egentligt Strafansvar paa lægges

Parten, og til at mene, at de proces- suelle Retstab, som i Reglen ville flyde af et saadant Forhold (jfr. § 223), ere til-

spalte2126

strækkeligt følelige til at modvirke Til- bøjeligheden til at lyve.

Mindretallet er med Kommissionen (Rigsdagstidende 1901—02, Tillæg A. Sp. 2794—95) enigt i, at det vil kunne virke forargeligt og demoraliserende, om Parterne straffrit skulde kunne staa og lyve offentlig til egen Fordel, og befrygter ligesom Kom- missionen, at Fritagelsen for Strafansvar væsentlig vil hemme det Fremskridt i Ret- ning af Sandhedsudfindelse, som Partsaf- høringen ellers vil kunne bringe. Mindre- tallet stiller derfor kun (under Nr. 123) Forslag om, som en Følge af Udvalgets Ændringsforslag Nr. 120, at ændre Para- graphhenvisningen i Lovforslagets § 316, 2det Stykke.

I Anledning af Ændringsforslagene Nr. 124 og 125 til §317 bemærkes, at naar Udvalgets Flertal ikke for Vidners Ved- kommende gaar ind paa at anse en For- sikring paa Ære og Samvittighed for lige- vægtig med Ed, kan det naturligvis endnu langt mindre gøre det med Hensyn til Partsed. At lade Parten afgive en saadan Forsikring anser Flertallet for ikke at være andet eller mere end en Gentagelse af Partens en Gang afgivne Proceserklæ- ring. Særlig urimeligt synes dette Fler- tallet at være i de i § 318 omhandlede Tilfælde, hvis det er Lovforslagets Mening,

at ogsaa i disse en Forsikring paa Ære og Samvittighed skal kunne træde i Stedet for Eden og have samme Virkning til at fri Vedkommende, som Edens Aflæggelse, f. Eks. i Paternitetssager. Oplyses det allerede under Sagen, at Parten ikke kan aflægge Ed (eller eventuelt ikke vil det, jfr. Forslagene til § 287), maa Sagen afgøres paa samme Maade, som Til- fældet vilde være, hvis Parten var ble- ven afsindig eller af andre Grunde uden egen Skyld ude af Stand til at aflægge en Ed, jfr. ogsaa her § 317, 3die Stykke; kommer dette først frem, efter at Edsdom er afsagt, maa Reglerne i § 320, 1ste Stykke, 2det Punktum og § 321, 2det Punk- tum om, hvad der skal ske, naar Parten efter Edsdommens Afsigelse bliver ude af Stand til at aflægge Eden, komme til Anvendelse,

20

spalte2127

Mindretallet er med Flertallet enigt i, at det ikke gaar an i de i § 318 om- meldte Tilfælde at lade Forsikring træde i Eds Sted, og stiller derfor under Nr. 126 Forslag om, at dette kun skal kunne ske i de Tilfælde, hvor Sagens Afgørelse ved Parts Ed (eller Forsikring) beror paa Rettens frie Skøn.

Ændringsforslaget Nr. 127 til § 335 gaar ud paa at rette, hvad der formentlig kun er en Inkurie. Naar Sagsøgeren ikke ved at hæve Sagen, kan udelukke Sagsøgte fra at faa Dom for tingfæstede Modkrav, maa der gives Sagsøgte en Ret til at kræve Domsbehandling berammet, da Sagsøgeren ellers ved at unklade dette kunde skille Sagsøgte ved hans Ret til at faa Dom for Modkravet.

Ændringsforslag Nr. 128 til § 336 til- lægger Udvalget en ikke ringe Betydning. Det vil i mange Tilfælde kunne tjene til at spare Vidneførsel o. desl., naar det kan opsættes at tage Bestemmelse herom, ind- til Parterne ere afhørte. Det kan da hænde, at der overhovedet intet bliver at føre Vidner om, da Sagens hele Faktum kan være bragt paa det rene ved Parter- nes Afhørelse, og det vil ogsaa ofte være Tilfældet, at de Punkter, for hvilke det bliver fornødent at føre andet Bevis, ere blevne formindskede ved Parternes egne Forklaringer. Naar henses til, hvor byrde- fuld Vidnepligten er for Vidnerne, og hvor megen Tid Vidners Afhørelse og Sva- renes Protokollation tager for Retten, og hvor uheldig Indflydelse dette sidste har paa den mundtlige Forhandlings raske og livlige Gang, vil det formentlig indses, at dette Ændringsforslag er hensigtsmæssigt. Det er formentlig ufornødent at gøre op- mærksom paa, at det ikke gøres overflødigt ved § 341.

Ændringsforslagene Nr. 130, 131 og 133, stillede af hele Udvalget, til §§ 368 og 392 gaa ud paa at vende tilbage til Kommis- sionsforslaget ved at henlægge Meddelelse af Tilladelser til Paaanke eller Kære efter de ordentlige Fristers Udløb udelukkende til Højesteret selv. Det synes Udvalget mest at passe med Princippet om Forvalt-

spalte2128

ningens Adskillelse fra Domstolene. I alt Fald finder Udvalget det uheldigt, at saa- danne Tilladelser kunne gives begge Steder, baade af Justitsministeren og af Højesteret, og at der saaledes aabnes Mulighed for, at en forskellig Praksis uddanner sig paa de to Steder.

Ændringsforslag Nr. 134 til § 393 gaar ud paa at henlægge Afgørelsen af Spørgs- maal om ny Foretagelse af

Sagen ved Højesteret til denne Ret selv, idet man finder, at et saa vigtigt, ekstraordinært og i Parternes Ret indgribende Skridt ikke bør kunne foretages af andre end Dom- stolene. Naar Bevillinger af denne Art, der i øvrigt neppe kunne gives i civile Sager, hidtil have været givne af Kongen i Statsraadet og naturligvis efter Indstilling af Justitsministeren, hænger det sammen med det hele processuelle Bevillings- væsen og det deraf flydende Forhold mellem Regeringsmyndigheden og Højesteret, som ikke passer med den ny Rettergang og med Princippet om Domstolenes Adskil- lelse fra Forvaltningen og derfor bort- falder paa alle andre Punkter, f. Eks. An- ticipationsbevillinger, Bevillinger til Sagers Overgang fra et Højesteretsaar til et andet, til at fremsætte ny Indsigelser og Beviser o. s. v. Udvalget foreslaar derfor paa dette Punkt at vende tilbage til Kommis- sionens Forslag

Ændringsforslagene under Nr. 136 til § 405 saa vel som under Nr. 137 til § 406 og Nr. 138 til §411 gaar ud paa at hævde det samme Princip som de foregaaende Ændringsforslag, nemlig at alle Tilladelser til at fravige de processuelle Lovregler maa meddeles af Domstolene selv og ikke længere skulle kunne gives ad administra- tiv Vej.

Ændringsforslagene under Nr. 139,140 og 141 til §§ 427,440 og 441 behøve neppe nogen nærmere Forklaring.

Ændringsforslaget Nr. 142 hænger sam- men med, at Udvalgets Flertal ikke stem- mer for Kommunedommer-Institutionen.

Ændringsforslag Nr. 143 er motiveret foran Sp. 2094 ff.

Som der bemærket er der til Æn-

21

spalte2129

Bet. o. Lovf. om Rettens Pleje.

dringsforslaget stillet en Række Under- ændringsforslag fra Nr. 144 til Nr. 186. De fleste af disse gaa ud paa at indsætte i Kommissionsforslaget, sluttende sig til dets Paragraffølge, de Ændringer, som ved Lovforslaget ere gjorte i dette, for saa vidt disse ikke vedkomme Hoved- spørgsmaalet om Forretningernes judici- elle eller administrative Beskaffenhed, og de trænge for saa vidt ikke til nogen Begrundelse. Men der er dog nogle enkelte af dem, som ere ny og derfor her skulle kortelig omtales.

Dette gælder om Underændringsforslag Nr. 146, der i øvrigt kun gaar ud paa at forandre Mileberegningen til den ellers i Lovforslaget gennemførte Kilometerbereg- ning.

Fremdeles om Nr. 151, som er grundet i den Betragtning, at Straf af simpelt Fængsel kan være tilstrækkelig.

Endvidere om Nr. 156, som i Hen- hold til Lovforslagets Affattelse er optaget for tydeligt at betegne, at Udlæg ikke kan gøres i ikke forfalden Tyende- og Arbejds løn, netop ifølge den i Paragraffen givne Hovedregel.

Endvidere Nr. 164, grundet i, at man maa anse det for urigtigt at bestemme en Tid, der ofte vil være for kort til, at Sagen kan ekspederes i den og derfor let kan blive et dødt Bogstav, og at man hellere maa sætte Fristen saaledes, at den er tilstrækkelig og kan overholdes.

Nr. 174 er begrundet i, at Lovfor- slagets § 1080 indeholder en almindelig Regel, som gør denne Paragraf over- flødig.

Ved Nr. 177 bemærkes, at 5 Dage her synes nok.

Nr. 178 begrundes ved, at det ikke er sagt, at der er noget i Politikassen, hvorfor det findes rettest at paalægge Kommunens Kasse denne ubetydelige Udgift.

Ved Nr. 184 bemærkes, at Straf af simpelt Fængsel for Overtrædelse af For- bud synes at maatte være nok, og at Straf af Vand og Brød ikke synes at burde kunne idømmes herfor.

spalte2130

Ændringsforslag Nr. 186 gaar kun ud paa at omdanne den i Lovforslagets 638 givne Regel i Overensstemmelse med Udvalgets Flertals Forslag, angaaende at Skifteretterne skulle bevare deres hid- tilværende judicielle Egenskab.

I Anledning af Ændringsforslaget Nr. 234 bemærkes, at da der tales om den gældende Ret, bør dennes

Terminologi formentlig helst benyttes.

Nr. 235 er en Følge af Flertallets Forslag under Nr. 143.

Mindretallets Ændringsforslag Nr. 187 —191, 203, 205—208, 214, 216, 220, 224 og 229, der for største Deleu ere blot re- daktionelle, ere identiske med tilsvarende Ændringsforslag af Flertallet, vedrørende det paagældende Afsnit af Kommissions- forslaget. Nr. 232 tilsigter at lempe den ved Lovforslagets § 656, sidste Stykke, Skøde- og Pantebogsbestyreren paalagte Pligt paa en for Forretningstilværelsen forment- lig fyldestgørende Maade.

3die Bog.

Bestemmelsen i § 674 d medfører, at, foruden i de Sager, hvor Medvirkning af Nævninger er ufravigelig (de under a, b og c nævnte Tilfælde), skal saadan Med- virkning ogsaa som Regel finde Sted ved Forbrydelser, hvorfor der efter Loven kan idømmes Strafarbejde, medmindre * den sigtede forlanger Paadømmelse uden Næv- ninger. Fra denne Regel gøres der kun en Undtagelse med Hensyn til Recidivister ved Formueforbrydelser, hvor det under visse Betingelser staar i Overanklagerens Magt at faa Nævningemedvirkningen udelukket. Denne Regel medfører, naar Hensyn tages til den nugældende Straffelovs Bestemmelser, at Nævningesagerne faa et langt mere ud- strakt Omraade, end Grundloven har til- sigtet, og end der kan forenes med rime- ligt Hensyn til, at Nævningehvervet ikke maa blive en alt for besværlig Byrde for Borgerne og til, at Udgifterne ved Straffe- retsplejen ikke blive alt for meget for- øgede. At Nævningesager blive betydeligt

Udvalgenes Betænkninger m. m.134

22

spalte2131

kostbarere end andre Sager, er nemlig givet. I ganske særlig Grad viser Rækkevidden af den omspurgte Regel sig ved Voldsforbrydelser. Enhver Volds- handling, der har medført Saar eller Skade paa Helbred, den være nok saa ube- tydelig, vil give den sigtede Ret til at kræve Nævninger. Thi den Forbrydelse, hvorfor han anklages, vil falde ind under Straffelovens § 203, hvis Strafferamme strækker sig fra Bøder til Strafarbejde. En saa udstrakt Anvendelse af Nævninger vil let kunne belemre disse, særlig i Kjø- benhavn, med en Masse Smaasager, paa hvilke Grundlovens Synspunkt aldeles ikke passer. Flertallet har derfor under Nr. 236 foreslaaet, med Benyttelse af en Grænse, hvorpaa Strl.'s § 203 selv giver Anvisning, at der gives Overanklageren Ret til at udelukke Nævninger ved „Vold paa Person, som ikke har haft betydelig Skade til Følge". I Forbindelse hermed foreslaas det yderligere at give Overankla- geren Ret til at udelukke fra Paadømmelse ved Nævninger Voldssigtelser mod Personer, der forhen ere dømt for Vold til Fængsel paa Vand og Brød, i øvrigt under samme Betingelse, hvortil Beføjelsen er knyttet med Hensyn til Recidivister ved Berigelses- forbrydelser. Til saadan Udelukkelse er der ikke mindre Grund end ved sigtede af sidst nævnte Klasse. Naar den forud- gaaende Straf sættes noget lavere, end ved disse, er Grunden, at Forslaget ellers ikke i tilstrækkelig Grad vilde naa sin Hensigt, at udelukke Personer, der jævnligen begaa Voldshandlinger, fra Retten til at kræve Nævninger.

Efter Mindretallets Mening er der ikke tilstrækkelig Grund til at udelukke Sigtede fra i de anførte Tilfælde at kræve Næv- ninger. Mindretallet er med Flertallet ganske enig i, at Nævninger ifølge Grund- lovens Tanke og af praktiske Hensyn ikke regelmæssig bør kunne kræves i kurante Sager og i den store Mængde af Recidi- visttilfælde. Men denne Betragtning kan efter Mindretallets Mening ikke føre til en saadan Regel som af Flertallet foreslaaet. I denne Henseende maa først bemærkes,

spalte2132

at de i Ændringsforslaget nævnte Tilfælde regelmæssig ifølge Lovforslagets § 673 Litra b. ville henhøre under Underretten og kun efter Sigtedes Begæring kunne brin- ges for Landsret, og Mindretallet antager, at i klare Tilfælde af de i Ændringsfor- slaget omhandlede Overtrædelser vil Sig- tede i Reglen foretrække Underretsbehand- ling fremfor den omstændeligere og lang- varigere Landsretsbehandling. Men hertil kommer endvidere, hvad det første i Æn- dringsforslaget nævnte Tilfælde angaar („Vold paa Person, som ikke har haft bety- delig Skade til Følge"), at det synes mindre rigtigt — og lidet stemmende med det el- lers i Lovforslaget fulgte System — at be- grænse Sigtedes Ret til Nævningers Med- virkning ved en Gradsbestemmelse. Denne vil utvivlsomt hyppig kunne fremkalde Tvivl om, hvorvidt den foraarsagede Skade er betydelig eller ej; og naar denne Tvivl af Retten afgøres til Sigtedes Skade, og . han derfor af Retten udelukkes fra Næv- ningers Medvirkning, vil det kunne give Anledning til uheldige Mistydninger. Min- dretallet foretrækker at blive staaende ved Lovforslagets klare System, hvorefter Sig- tede Ret til Nævningers Medvirkning alene beror paa den paagældende Straffe- bestemmelses Maksimum. Hvad det andet i Ændringsforslaget omtalte Tilfælde an- gaar, gaar det efter Mindretallets Mening meget for vidt, idet

derefter en Person, der er straffet for Vold paa Person med en maaske ringe Vand- og Brødstraf, i de næste 10 Aar skal kunne udelukkes fra Nævningers Medvirkning, og det selv i saa- danne Tilfælde, hvor den Handling, for hvilken han nu sigtes, mulig kan frembyde megen Tvivl med Hensyn til Skyldspørgs- maalet, og hvor dettes Afgørelse i frifin- dende eller domfældende Retning maaske kan være en Velfærdssag for Sigtede.

Hele Udvalget foreslaar dernæst under Nr. 237, at det 4de Stykke i § 674 udgaar. Det kan ikke erkendes, at Grundloven kræver, at Sager om private Æresfornærmelser og lignende private Straffesager, blot fordi Retskrænkelsen har et politisk Motiv, skulle for Nævninger. Dette Motiv gør

23

spalte2133

ikke Handlingen til en „politisk Lovover- trædelse“. Fra mange Sider set vilde der- næst en Forskrift herom være højst uhel- dig. Hvorledes de Omkostninger, hvormed Reglen vilde bebyrde slige Sager, skulde udredes, har Lovforslaget ikke givet nogen særlig Regel for. Ogsaa fra denne Side rejser der sig let paaviselige Indvendinger mod en Bestemmelse, der i Forhold til Lovforslagets almindelige Grundsætninger maa siges at være ganske ekstraordinær.

Endelig stiller Udvalget under Nr. 238 til samme Paragraf Forslag om at lade Paragraffens 5te Stykke udgaa, men i Stedet for dette til Litra b. at knytte en udtømmende Angivelse af, hvad der skal forstaaes ved „politiske Lovovertrædelser“. Hvis det var nok til at betegne en Lov- overtrædelse som politisk, at Handlingen havde et politisk Motiv, vilde en udtøm- mende Angivelse selvfølgelig være umulig. Men naar det maa erkendes, at det ikke er Motivet til Retsbrudet, men Maalet eller Genstanden for det retstridige Angreb, hvorpaa det i saa Henseende kommer an, er det lige saa givet, at man ikke behøver at nøjes med at nævne visse fremtrædende Eksempler paa denne Art af Forbrydelser, som i Lovforslaget under Nr. 1, eller med det ganske ubestemte Supplement til disse Eksempler, som findes i Lovforslaget under Nr. 2. En udtømmende Angivelse gav den ældre Kommissions Udkast ved at henvise til de i Strl.s Kap. 9—11 omhandlede For- brydelser. Men dels findes der i disse Kapitler enkelte Handlinger omtalte, som ikke naturlig bør medtages, dels findes der uden for dem, nemlig i Kap. 12, Hand- lingen omtalte, der utvivlsomt ikke bør udelukkes, saaledes i § 109, 1ste Stk. og efter Omstændighederne i § 103. Bestem- melsen bør desuden være en saadan, at den bliver anvendelig, ogsaa naar en ny eller revideret Straffelov eller Tillægslove maatte forøge Tallet paa saadanne For- brydelser eller ordne Stoffet paa en anden Maade, end den i Øjeblikket gældende Straffelov. En udtømmende og selvstændig Bestemmelse af Begrebet er det, som Ud- valgets Forslag tilsigter at give, i nøje Til-

spalte2134

slutning til den i Straffeloven fulgte og med Forholdets Natur stemmende Betegnelse af retsbeskyttede politiske Angrebsobjekter.

Den i § 699, 2 indeholdte Liste over Lovovertrædelser, som det uden for Til- fældet i Paragraffens Nr. 1 skal tilkomme Politimesteren at paatale, foreslaar Ud- valget under Nr. 239 at supplere og rette efter Hensyn til de efter 1. Oktober 1895 indtil 1. April 1903 udkomne Love.

Med Hensyn til det Spørgsmaal, i hvilket Omfang offentlig Forsvarer skal beskikkes den sigtede, har et Mindretal i Kommissionen villet have denne Beskik- kelse udstrakt adskilligt videre, end Fler- tallet. Dettets Forslag gik i Hovedsagen ud paa, at saadan Beskikkelse ved Doms- forhandling uden for Nævningesager skulde bero paa Rettens Skøn, og at der før Tiltalen overhovedet kun i særlige Und- tagelsestilfælde, og da ligeledes efter Ret- tens Skøn, skulde beskikkes Forsvarer. Undtagelsestilfældet var det, hvor der før Tiltalen skulde finde en egentlig Bevis- førelse Sted, altsaa et Stykke anticiperet Domsforhandling. Mindretallet vilde give sigtede Ret til at fordrø Forsvarer beskik-

ket i alle Landsretssager samt — med en vis Begrænsning i Henseende til Størrelsen af den Forbrydelse, Sigtelsen angaar, — i alle Tilfælde, naar den sigtede undergives Varetægtsfængsel. Det foreliggende Lov- forslag har i det væsentlige sluttet sig til det nævnte Mindretal. Dog er Undtagel- sen fra den fængsledes Ret til at forlange Forsvarer ændret. Kun visse Recidivister skulde være undtagne. Udvalgets Flertal har fundet, at Lovforslaget ved denne Ordning giver Beskikkelsen af offentlig Forsvarer et alt for stort Omfang. Det foreslaas derfor under Nr. 240 og 241 at sætte de Regler, som Kommissionens Fler- tal har sluttet sig til, i Stedet. Det er vist- nok almindelig erkendt, at det Omfang, i hvilket Forsvarere beskikkes i den nugæl- dende Strafferetspleje, er urimelig stort. Beskikkelsen finder Sted i en Mængde Til-

fælde, hvor den er ganske overflødig, fordi Sagen er rede og klar. Det samme vil blive Tilfældet under den ny Proces, naar

23

spalte2135

Lovforslagets Ordning følges. Bekostnin- gerne ved den ny Proces ville uden Nytte forøges, de klare Sagers Afgørelse vil for- hales, og Bestræbelser for at modvirke Retshaandhævelsen fremmes. Naar med Hensyn til Domsforhandlingen Beskikkel- sen uden for Nævningesager kommer til at bero paa Rettens Skøn om Trangen der- til, har den sigtede tilstrækkelig Garanti for, at Forsvarer vil blive beskikket i et- hvert Tilfælde, hvor han har rimelig Grund til at ønske det.

Paa de Stadier i Sagen, der gaa forud for Domsforhandlingen (den nor- male og den anticiperede), vil under det ny Processystem Beskikkelse af Forsvarer være ufor- nødten. Hvad enten paa dette Sagens Trin Formen bliver mere eller mindre akkusatorisk, er det givet, at de reelle Farer for den sigtede, som Inkvisi- tionsprincippet rummer, bortfalde. Be- skikkelse af Forsvarer vilde derfor her være en Garanti for den Sigtede, som ikke behøves ved Siden af de andre, som den ny Proces giver ham.

Under Nr. 242 har Flertallet fore- slaaet at affatte 1ste Stykke, 2det Punk- tum i § 713, angaaende Forsvarerens Be- føjelse til at „tage Ordet" m. m. i Rets- møder, før Tiltale er rejst, i Overensstem- melse med det af Kommissionens Flertal stillede Forslag. Da de Afhørelser, som ere saadanne Retsmøders Indhold, kun have det i § 873 angivne Øjemed — bort- set fra de Tilfælde, hvor der er Tale om en anticiperet Bevisførelse — ligger en- hver Slags Udviklinger, der kunne hen- regnes til Procedure, ganske uden for deres Formaal. For saa vidt det altsaa maatte være Meningens med den Beføjelse, Lov- forslagets § 713 hjemler Forsvareren til at „tage Ordet", at give ham Adgang til saa- danne Udviklinger, vilde det være urigtigt Er det derimod kun Meningens at indrømme . ham Ret til at fremsætte de Bemærkninger hvortil en Tilførsel til Retsbogen om en afhørt Persons Udsagn, om hvis Ved- tagelse der nu bliver Spørgsmaal, se § 742 giver ham Anledning, har Reglen herom sin naturlige Plads i § 879, og denne Be

spalte2136

føjelse bør ikke være undergivet Domme- rens Skøn med Hensyn til Tidspunktet. Bemærkningerne maa naturlig fremsættes efter Oplæsningen af den paagældende Protokoltilførsel, da Øjemedet ellers let forspildes. For at klargøre dette, har Flertallet i sit Forslag under Nr. 242 til- føjet en Henvi- sning til § 879, der, om- formet saaledes, som hele Udvalget fore- slaar under Nr. 290, giver den i Kommis- sionsudkastet savnede Regel om Adgangen til at fremføre de omspurgte Bemærknin- ger og til at faa disse i Korthed indførte i Retsbogen. For saa vidt Flertallet dernæst i Nr. 242 foreslaar ogsaa at nægte For- svareren — denne vil efter Flertallets oven- for omtalte Forslag være en valgt Forsvarer — Retten til at „samtale med sigtede" i disse Retsmøder, er det for at undgaa de nærliggende Misbrug af en saadan Ret, hvilken Forsvareren, allerede paa Grund af den ved § 714 hjemlede Adgang til Samkvem med den sigtede, ikke behøver eller skal kunne behøve for at anvende de ham tilkommende Beføjelser med Hensyn til den stedfindende Afhørelse.

Mindretallet maa med Hensyn til de ovenfor omtalte Flertalsforslag gøre den almindelige Bemærkning — der ogsaa gæl- der forskellige af de senere omtalte Fler- talsforslag, der ikke særlig ere imødegaa- ede af Mindretallet — at de efter Mindre- tallets Mening i meget betydelig Grad ville svække Sigtedes Retsstilling og derved føre til paa væsentlige Punkter at gøre den Systemforandring illusorisk, der bør være Hovedgrundsætningen i en reformeret Strafferetspleje, nemlig, at den Sigtedes Ret som Part anerkendes. Beskikkelsen af Forsvarer, før Tiltale er rejst, er, navnlig i de Tilfælde, hvor Sigtede er fængslet, et væsentligt, ja, efter Mindretallets Mening uundværligt Korrektiv imod at Afhøringen omformes til, i Strid med Anklageprin- cippet, at blive noget nær det nugældende inkvisitoriske Forhør. Selv bortset fra, at det af Flertallet foreslaaede System skaber en iøjnefaldende Forskel imellem den vel- staaende Arrestant, der har Raad til selv at antage en Forsvarer, og den mindre

25

spalte2137

velstillede, maa Mindretallet stærkt frem- hæve, at Erfaringer andetsteds fra vise, at der, naar Sigtede ikke har en Forsva- rer allerede under den forberedende Under- søgelse, let opstaar en Tilbøjelighed til at glide over i det inkvisitoriske Forhør. I mange Tilfælde vil Sigtedes Stilling alle- rede under Forundersøgelsen være bleven saaledes præjudiceret, at det senere bliver umuligt at hjælpe ham. Ligesom Mindre- tallet derfor ikke kan tiltræde Flertallets Forslag Nr. 240 og 241, finder man, at Lovforslagets § 713, 1ste Stykke (sammen- holdt med § 822, sidste Stykke) i alt Fald ikke tillægger Forsvareren for vidtgaende Rettigheder.

Under Nr. 243—245 stiller hele Ud- valget nogle Ændringsforslag, hvoraf det første (til § 721) kun er en Fejlrettelse, medens Ændringsforslaget Nr. 244 (til § 734) indfører et i Lovforslaget forbi- gaaet, men selvindlysende Tilfælde, hvor Udelukkelse af Retsmøders Offentlighed bør kunne finde Sted, og endelig Forslaget Nr. 245 (til § 737) giver den for Op- naelsen af Lukningens Øjemed i de der nævnte Tilfælde uundværlige Straffesank- tion.

Af den Række Ændringsforslag, som findes under Nr. 246—265, stillede dels af Udvalget, dels af et Flertal, dels af for- skellige Mindretal, er der kun nogle en- kelte, der ere særlige for Strafferetsplejen. De fleste gaa ud paa at overføre i Straffe- retsplejen Regler, som ere foreslaaede med Hensyn til de ganske tilsvarende Ord- ninger, som forekomme i den borgerlige Retspleje. Med Hensyn til disse henvises der til de ovenfor ved 2den Bog givne Forklaringer.

Særligt for Strafferetsplejen er for det første Forslag Nr. 253. Det Skøn, om den offentlige Interesse tillader Afhørelse i det i § 767, 2det Stykke, omtalte Tilfælde, og i Henhold til hvilket den Myndighed, der har at værne om den offentlige Interesse, afgør, om, paa hvilke Betingelser og i hvilket Omfang den vil give Samtykke til Afhørelsen (jfr. Nr. 252), maa ikke kunne underkendes af Retten,

spalte2138

selv ikke hvor det gælder at forebygge en uretlig Domfældelse. Det bliver hin Myn- digheds Sag paa anden Maade at forebygge den Domfældelse, som kunde blive Følgen af, at en Afhørelse ikke tillades som far- lig for den offentlige Interesse. Fastholdes dette, maa den i næstsidste Stykke i § 767 givne Regel have en Plads i Paragraffen, der viser, at den kun har Hensyn til de under Nr. 1—3 nævnte Tilfælde. — Med Hensyn til alle disse Tilfælde, hvor Afhø- relse er en Undtagelse fra Reglen, maa det i øvrigt gælde, at Undtagelsen ikke kommer til at virke udover, hvad dens Øjemed eller det givne Samtykke tilsiger. Heri ligger Forklaringen af de sidste Ord, som findes i Forslagets Nr. 252 samt af den Tilføjelse, som foreslaas under Nr. 253.

Med Hensyn til Flertallets Forslag under Nr. 255 (til § 768), der har sit til- svarende i Ændringsforslaget Nr. 103 til § 269, skal kun bemærkes, at den Und- tagelse, som i Lovforslaget er gjort for Straffesagers Vedkommende, fra den i Para- graffen foreslaaede Ret til at nægte Vid- nesbyrd ikke er tilstrækkelig til at gøre Retten uskadelig.

Et andet for Straffeprocessen særligt Forslag er det af Flertallet under Nr. 259 stillede. Det gaar ud paa at indsætte i Kapitlet om Vidner en Paragraf, der hjem- ler Politimesteren Ret til at indkalde Per- soner i Politikredsen til Møde for at af- give Forklaring med Hensyn til Efterforsk- ningens Genstand, dog uden Ed, fremdeles uden Adgang til Tvangsafhentelse — idet kun en lav Bøde kan paalægges den, der uden lovligt Forfald udebliver — samt uden anden Tvang mod den, der vægrer sig ved at forklare, end den, der ligger i, at han kan indkaldes for Retten til Vidne- afhørelse. En Bestemmelse af saadant Indhold fandtes i den ældre Kommissions Udkast, men den sidste Kommission har udeladt den, idet Kommissionen antog, at der i Reglen kunde gøres Regning paa Villighed til at møde og forklare, og at en hvilken som helst forpligtende Regel i saa Henseende kunde misbruges. Udvalgets Fler- tal finder imidlertid, at den omspurgte Ret

26

spalte2139

for Politimesteren ikke bør savnes. Den vil ganske vist ikke nytte lige overfor dem, som ere uvillige til at afgive Forklaring undtagen for Retten. Men den vil have Betydning lige over for dem, der ikke i og for sig have noget imod at forklare for Politimesteren, men forholde sig ligegyldige over for den Opgave, som er stillet Ankla- gerens Repræsentant under Efterforsk- ningen og af den Grund undlade at efter- komme hans Opfordring til at møde. Un- der en væsentlig akkusatorisk Proces bli- ver det offentlige ilde faren ved en saadan Ligegyldighed. Den forhaler Sagens Op- lysning og vil, ved i mange uforholdne Tilfælde at tvinge til Indkaldelse for Ret- ten, paadrage det offentlige Udgifter, som kunde spares. Princippet maa være, at Anklagen under Efterforskningen skal have alle de Midler til Raadighed, som behøves til at naa dens Formaal, og med Hensyn til deres Anvendelse kun da være nødt til at henvende sig til Retten, hvor Midlets Beskaffenhed kræver det, s. § 862. Dette sidste kan ikke siges om den her om- spurgte Ret. Følgerne af en mulig Mis- brug vilde derhos med Hensyn til den være af ringe Betydning, sammenlignet med Misbrugen af andre Midler, som Lovfor- slaget dog ikke har haft Betænkelighed ved at stille til Politimesterens Raadighed under Efterforskningen, fordi de ikke kunne nndværes, v. § 862.

Mindretallet finder ikke, at den af Flertallet foreslaaede Bestemmelse har nogen reel Betydning til at styrke Politiets Adgang til Indsamling af Beviser og maa endog snarere frygte for, at den ved de Misbrug, til hvilke den kan give Anledning, kan føre til at svække Borgernes Villighed til at være Politiet behjælpelig under dets Efterforskning. Beredvilligheden hertil kan efter Mindretallets Mening ikke fremmes ved, at Borgerne under Bødetvang tilsiges til at møde for Politiet.

Ændringsforslagene Nr. 266—283 an- gaa Kapitlerne 74—78. Af disse behøve de af Udvalget under Nr. 267—269, 273, 277 og 281 stillede Forslag ikke nogen nærmere Begrundelse. Om det under Nr.

spalte2140

266 til § 801, ligeledes af Udvalget stillede Forslag bemærkes, at det er formet i nær Tilslutning til de i

Lovforslagets §§ 826 (jfr. Flertallets Ændringsforslag Nr. 272) og 829 givne Regler om den af private foretagne Anholdelse. At private maa kunne foretage foreløbige Beslaglæggelser af Ting under lignende Betingelser og med lignende Forpligtelse, som gælde med Hensyn til deres Ret til at anholde Personer, er ubestrideligt. Det maa derfor snarest anses for en Forglemmelse, naar en Bestemmelse herom ikke er bleven optagen i Kommissionsudkastene eller i Lovforslaget.

De af Flertallet under Nr. 270 og 271 stillede Ændringsforslag til §§ 820 og 821 i Kapitlet om den sigtedes Afhørelse have ikke til Øjemed at forandre noget i denne Afhørelses Karakter, saaledes som denne følger af Anklageprincippet. Det inkvisitoriske Forhør, hvis Formaal er at fremkalde sandhedstro Forklaringer af den sigtede, og som derfor efter sin ledende Tanke maa fortsættes, saa længe der er grundet Mistanke om, at de afgivne Forklaringer ere usande, maa i det ny System for Strafferetsplejens Ordning vige Pladsen for en Afhørelse, der for det første giver Afkald paa enhver Slags Fremtvingelse af Svar, og som, hvor Svar gives, afsluttes, naar Svaret selv er afsluttende, uden Hensyn til, om det skønnes at indeholde Sandhed eller Usandhed. Dermed staar det selvfølgelig ikke i Modstrid, at der efter den sigtedes første Besvarelse kan rettes Spørgsmaal til ham om specielle Punkter, med Hensyn til hvilke det første Svar enten har bevaret Tavshed eller været utydeligt. At dette maa kunne ske er forudsat dels i Lovforslagets § 879, 1ste Stykke, naar denne Paragraf taler om yderligere Spørgsmaal til den sigtede efter Paatalemyndighedens Begæring under Forundersøgelsen, dels i § 911, der hjemler Ret for andre end Rettens Formand til under Domsforhandlingen at begære yderligere Spørgsmaal stillede, sigtende til at tydeliggøre Forklaringen. At den afhørende Dommer ogsaa af egen Drift maa

27

spalte2141

kunne stille saadanne yderligere Spørgsmaal, er en Selvfølge. Flertallet finder, at der er Grund til i den Paragraf, som giver den almindelige Regel om sigtedes Afhørelse, udtrykkelig at hjemle disse, i hine specielle Paragraffer, jfr. ogsaa § 821, forudsatte yderligere Spørgsmaal angaaende enkelte Punkter, hvorom tidligere Svar have tiet eller været utydelige. Det er dette, som udtrykkes i Ændringsforslaget Nr. 270. — Ændringsforslaget Nr. 271 supplerer Slutningsregelen i § 821 paa en med Forholdets Natur stemmende Maade. Samtidig med, at al Tvang mod den sigtede til at svare opgives, gør § 821 det til Pligt for Dommeren at gøre den sigtede, der vægrer sig ved at svare eller paa anden Maade hindrer Afhørelsen, opmærksom paa, at hans Forhold kan medføre Sagens Forhaling eller vanskeliggøre Forsvaret. Men da saadant Forhold ogsaa muligvis kan faa Indflydelse paa Bevisbedømmelsen, hør Dommerens Pligt udstrækkes til ogsaa at gøre den sigtede opmærksom herpaa, naar der er Anledning dertil. Et Supplement i saa Henseende, saaledes som under Nr. 271 foreslaaet, er ogsaa en naturlig Overgang til den Henvisning, der findes i Paragraffens

Slutning, til § 981, hvorefter i Underretssager, der paatales af Politimesteren, Vægringen endog kan betragtes som Vedgaaelse af Sigtelsen.

Mindretallet mener, at al fornøden Adgang til supplerende Spørgsmaal indholdes i Lovforslagets §§ 879 og 911, og at Flertallets Ændringsforslag Nr. 270 og 271 aabne en nærliggende Fare for, at Afhøringen glider over til et inkvisitorisk Forhør.

spalte2142

Flertallets Ændringsforslag Nr. 272 (til § 826 i Kapitlet om Anholdelse) er grundet i den Betragtning, at den, der træffes paa fersk Gerning, straks skal staa til Ansvar for Retten og ikke kan slippe for umiddelbar Paabegyndelse af Retsfølgningen imod ham ved at ophøre med sin forbryderske Virksomhed, — en Sætning, som turde være almindelig anerkendt i fremmede Straffeprocesslove.

Til § 829 i Anholdelseskapitlet har Flertallet under Nr. 274 stillet Forslag om at lade udgaa 2det Stykke, da man finder, at de der foreskrevne Beretninger til Overanklageren om Anholdelser, der ingen Følger have haft, ville volde meget Besvær til Unytte.

Til § 835 (i Kapitel 77 om Fængsling) har Flertallet under Nr. 275 stillet 6 Ændringsforslag, af hvilke nogle vel nærmest kun have formel Betydning, men som dog alle sigte til at ændre de i Lovforslaget fastsatte, efter Flertallets Mening alt for snævert dragne Betingelser for Varetægtsfængslets Anvendelse. Tagne efter Bogstaven vilde flere af disse Betingelser kunne gøre Anvendelsen af Fængsling under Straffeprocessen næsten illusorisk. Dette gælder navnlig om den Bestemmelse, at der skal foreligge „skellig Grund til at antage“, medens der fornuftigvis ikke kan fordres mere end grundet Mistanke, og dernæst om den Betingelse med Hensyn til den ene Art af Varetægtsfængsel, at det skal oplyses, at den mistænkte er i Færd med at fjerne eller udlette Spor eller paavirke til urigtig Forklaring. Flertallet foreslaar her og paa andre Punkter at bringe Paragraffen i bedre Overensstemmelse med baade det ældre og yngre Kommissionsudkast og med, hvad Forholdene kræve, naar ikke Retsfølgningen skal lammes.

Mindretallet kan ikke skønne, at Lov- forslaget Bestemmelser indeholde nogen saadan Fare, som Flertallet befrygter, eller gaa for vidt i at betrygge Sigtede mod ugrundet og unødvendig Fængsling.

Til samme Paragraf stiller hele Ud- valget under Nr. 276 et Forslag om at ombytte den faste legale Tidsfrist for Fængslingens Varighed under Efterforskningen med en af Retten for hvert enkelt Til- fælde fastsat — en Ordning, hvis indivi- dualiserende Tendens formentlig ogsaa er mere betryggende for den sigtede.

De Ændringer og Tilføjelser, som Lovforslagets § 839 gør til de gældende Bestemmelser om Varetægtsfangers Be- handling, bifaldes i det hele. Dog mener Udvalget, at der bør ændres noget i Nr. 4,

28

spalte2143

saa at denne Bestemmelse mister noget af den absolute Karakter, hvormed den nu fremtræder — og Flertallet, at Nr. 6 bør udgaa, da det der nævnte Disciplinær- middel ikke uden Fare kan helt undværes, se Forslagene Nr. 278 og 279.

Mindretallet finder særlig Grund til at bemærke, at naar det har kunnet gaa med til Forslag Nr. 278, er Grunden den, at det særlig ved Provinsarrester kan være vanskeligt altid at skaffe Fangerne pas- sende Beskæftigelse; men i øvrigt forud- sætter Mindretallet, at Tilsynsmyndighe- derne ville føre tilbørlig Kontrol med, at Fangerne beskæftiges, saa vidt det er gør- ligt, og de ønske det. — Forslag Nr. 279 finder Mindretallet ganske forkasteligt, idet det ikke kan anse det for tilstedeligt at anvende legemlig Straf imod Varetægts- fanger.

Endvidere mener Flertallet, at der i denne Lov ingen Anledning er til at komme ind paa Adgangen til at fremsætte Klager over Behandling i Fængslet ad administrativ Vej (§ 839, sidste Stykke) og lige saa lidt til at indrette et saadant Tilsyn med Fængs- lerne og Varetægtsfangernes Behandling, som § 848 hjemler. Herpaa ere Ændrings- forslagene Nr. 280 og Nr. 283 grundede.

Endelig foreslaar Flertallet ved Æn- dringsforslag Nr. 282 at affatte § 845, 1ste Stykke, i nærmere Overensstemmelse med, hvad der i Kommissionsudkastet er fore- slaaet, saaledes at der bliver en Mulighed for at fortsætte Fængslingen trods Frifin- delse i underordnet Instans, naar Appel erklæres, førend Løsladelsen er iværksat. Den absolute Regel om Løsladelse efter

saadan Dom kan medføre baade Omsvøb og andre ikke ubetydelige Ulejligheder. Flertallets Forslag holder sig nøje til de Principper, som bør beherske Ordningen af Varetægtsfængsling.

Ændringsforslagene Nr. 284—292 ved- komme Kapitlerne 79 og 80, der handle om de to Stadier i Strafforfølgning, som ligge før Tiltale og Domsbehandling, nemlig Efterforskningen og Forundersøgelse ved Retten.

Af disse staar Flertalsforslaget Nr. 284

spalte2144

til § 862 i Forbindelse med Ændringsfor- slaget Nr. 259 og følger af dette. Udval- gets Forslag under Nr. 285 har for Øje at give § 868 Tilføjelser, der under den i Paragraffen forbigaaede Forudsætning, at Sagen er bragt under Forundersøgelse ved Retten, ere nødvendige, hvad enten denne Forundersøgelse tænkes ordnet efter Lovforslagets eller efter de af Flertallet foreslaaede Bestemmelser.

Af de særlig til Kapitlet om Forun- dersøgelsen ved Retten stillede Ændrings- forslag skal først nævnes de af hele Ud- valget under Nr. 290, 291 og 292 fremsatte. Det første af disse er omtalt ovenfor i Forbindelse med Ændringsforslaget Nr. 242. Forslaget Nr. 291 hviler paa den fra alle Sider anerkendte Forudsætning, at i det ny System betinger Anklagerens Begæring, at Forundersøgelse ved Retten finder Sted, v. 88 870 og 871. Han maa derfor ogsaa kunne faa den sluttet, naar han begærer det, hvoraf følger, at „og" paa det angivne Sted maa ændres til „eller". En tilsvarende Ændring maatte ske i § 283, 1ste Stykke, 2det Punktum; men den al- mindelige Regel i § 880 gør dette Punk- tum overflødig. Det foreslaas derfor under Nr. 292, at Punktumet udgaa.

De andre Ændringsforslag, som stil- les til dette Kapitel — et af Udvalget (Nr. 286), de andre (Nr. 287—289) af et Flertal — angaa det Spørgsmaal, i hvilket Omfang Forundersøgelsen ved Retten skal formes akkusatorisk. Lovforslaget drager, i Overensstemmelse med et Mindretal i Kommissionen, den akkusatoriske Form stærkere frem. Udvalgets Flertal finder, at der er Grund til i Modsætning hertil at følge Kommissionens Flertal. Foreløbig bemærkes, at Uenigheden ikke drejer sig om Anklageprincippets vigtigste materielle Konsekvens, Udelukkelsen af det inkvisi- toriske Forhør. At den sigtedes Afhørelse under det nye System maa have en anden Karakter, derom er der, som ovenfor ud- talt, fra alle Sider Enighed. Der er frem- deles,

som nys bemærket, Enighed om, at Anklagerens Begæring som Regel betinger Paabegyndelse og Omfang af Forundersøgel-

29

spalte2145

Bet. o. Lovf. om Rettens Pleje.

sen samt medfører dens Slutning. Endelig er der ogsaa Enighed om, at de begærede Afhørelser ske ved Dommeren, og at det i alt Fald beror paa ham, om han vil over- lade noget deraf til Parterne eller deres Erepræsentanter. Lovforslaget anerkender dette i § 879, og Flertallets Forslag under Nr. 289 sigter til at indskrænke Afvi- gelserne fra Reglen, se endvidere § 875. Uenigheden angaar det Spørgsmaal, om Initiativet til at fremkalde Afhørelser og andre Skridt, der findes tjenlige for For- undersøgelsens Øjemed, i første Række skal være hos Dommeren eller hos Par-terne. Lovforslaget vil det sidste, se § 874, 1ste Stykke. Men det er ikke Meningen, at Dommeren ubetinget skal forholde

sig passiv. ikke blot kan han skride ind mod forsømmelige Parter, men han kan ogsaa positivt supplere Parternes Virk- somhed, se § 874, 2det Stykke, jfr. §§ 871 og 875. Betydningen af dette sidste er saa meget større, som § 876 ikke gør det til ubetinget Pligt eller Ret for Parterne eller deres Repræsentanter at være til Stede i Retsmøderne, og at det, trods den store Udstrækning, i hvilken Lovforslaget hjemler Beskikkelse af offentlig Forsvarer, ikke altid er givet, at der findes en Forsvarer (beskikket eller valgt). Udvalgets Flertal finder, at en Ordning, der dog ikke naar videre i Retning af at gennemføre den akkusatoriske Form for Forundersøgelsen, end Lovfor- slaget, af praktiske Hensyn bør opgives. Det, der skulde vindes for den sigtede derved, er saa lidt i Forhold til de Krav, der stil- les til virkende Kræfter, til Tid og til Penge, at det ikke kan veje op herimod. Tilmed medfører Forundersøgelsens i det ny System rent forberedende Formaal, endvidere Retsmødernes regelmæssige Of- fentlighed samt navnlig Udelukkelsen af det inkvisitoriske Forhør saa mange Ga- rantier imod, at Undersøgelsesdommeren skulde fristes til at optræde partisk mod den sigtede i Anklagens Interesse, at man ikke fra denne Side har Grund til at nære Betænkelse ved en Ordning, der i Vir- keligheden ikke gør anden Forandring i Lovforslaget end at forandre det subsidiære

spalte2146

Initiativ, som dette hjemler Dommeren, til et principalt. Det er herpaa, at 1ste Stykke i Flertallets Ændringsforslag under Nr. 287 til § 874 gaar ud. Det følger dog ikke heraf, at Partsrepræsentanterne fri- gøres for enhver Pligt med Hensyn til Sagens Oplysning under Forundersøgelsen. Den Pligt, Politimesteren har ifølge § 868, kan han ikke frigøres for. Den Opgave, en valgt Forsvarer har paataget sig, indbefatter en lignende Pligt under givne Omstændig- heder. Derfor har Flertallet formet 2det Stykke af Ændringsforslaget Nr. 287 saa- ledes, at det bliver klart, at den Ret, der her er Tale om til Medvirkning ved For- undersøgelsen, efter Omstændighederne bliver en Pligt. Heller ikke medfører Tanken i den Ordning, Flertallet foreslaar, at Anklageren skal kunne lade Domme- ren være uden en første Vejledning i den Sag, med Hensyn til hvilken Forunder- søgelse begæres. Det vil tværtimod findes rimeligt, at han ledsager sin Begæring med Angivelse af de Skridt, særlig af de Personer, som han, efter det Resultat, Efterforskningen har ført til, skønner, at der er Anledning til at foretage, hen- holdsvis afhøre. I Overensstemmelse her- med har hele Udvalget under Nr. 286 foreslaaet en Tilføjelse til § 871 i saa Henseende. Reglen herom i Lovforslagets § 874 udgaar nemlig paa dette Sted, naar Flertallets Affattelse af denne Paragraf vedtages. — Den af Flertallet foreslaaede Ændring til § 876 er en Følge af den Systemforandring, som Ændringsforslaget Nr. 287 begrundes.

Mindretallet maa lægge stærk Vægt paa, at Forundersøgelsens akkusatoriske Form bevares, i alt Fald i det Omfang, som Lovforslaget medfører. Kun ved, at det i Loven fastholdes, at den drivende Kraft under Forundersøgelsen skal være hos Anklagemagten, bliver det muligt paa den ene Side at indskærpe denne, at An- svaret for Forbrydelsers Bekæmpelse hviler paa den, paa den anden Side at bevare for Dommeren den upartiske Stilling, der er Anklageprincipets Grundbetingelse. Flertallets Forslag drager Dommeren bort

Udvalgenes Betænkninger m. m. 135

30

spalte2147

fra denne Stilling og kan let gøre ham direkte interesseret i Sagen til den Sig- tedes Ugunst, ligesom det kan svække An- klagemagtens Ansvarsfølelse og Energi.

Til Lovforslagets Kapitler 81 og 82 stilles kun fem Ændringsforslag. Fler- tallets Forslag Nr. 293 er en Følge af den forandrede Stilling, der, som nys berørt, af Flertallet tildeles Dommeren under Forundersøgelsen. — Udvalgets For- slag Nr. 294 til § 900 beror paa, at der ifølge Ændringsforslag Nr. 5 regelmæssig vil være fem

Dommere i Stedet for tre, som deltog i Straffesagers Behandling ved Landsretten. — Udvalgets Forslag Nr. 295 til § 911 sigter til at supplere den her givne Afhørelsesregel ved en Henvi- sning til den almindelige Regel i Hovedbudet om den sigtedes Afhørelse i § 820. — Flertal- lets Forslag under Nr. 296 til § 913 giver en Regel, hvortil man andetsteds har følt Trang for at afværge krænkende Misbrug, som let kunne forekomme ved den i Par- ternes Hænder lagte Yidneafhørelse. — Udvalgets Forslag Nr. 297 svarer til det, der under Nr. 110 er foreslaaet for den borgerlige Retsplejes Vedkommende.

De i Kapitel 83 om Domsforhandlin- gen for Nævninger (§§ 927—967) inde- holdte Regler ere i væsentlig Overensstem- melse med, hvad Videnskab og Love (paa Europas Kontinent) for Tiden have fast- slaaet som Norm for Nævningeinstitutionens Ordning, en Norm, som ogsaa de forelig- gende Kommissionsudkast have fulgt. Efter at Forhandlingen har fundet Sted for Ret og Nævninger samlede, have Nævningerne særskilt, i et særligt Raadslagningsværelse og for lukkede Døre, at træffe Afgørelse for deres Vedkommende angaaende Skyldspørgs- maalet. Afgørelsen sker paa Grundlag af de af Retten fastsatte Spørgsmaal. Med Hensyn til et omstridt Punkt har Lovfor- slaget — hvad der fuldt ud maa billiges — optaget den for en frugtbar Samvirken mellem Ret og Nævninger vigtige Regel, at Rettens Formand til Vejledning og Be- læring for Nævningerne, førend de begive sig til Raadslagningsværelset, „gennemgaar Sagen og dens Bevisligheder, forklarer

spalte2148

Spørgsmaalene og de Retssætninger, der skulle lægges til Grund for deres Besva- relse", se § 953. I §§ 955— 958 gives nærmere Regler, som Nævningerne have at følge med Hensyn til deres Raadslag- ning og Votering i Raadslagningsværelset. Erfaringen andetsteds har imidlertid vist, at selv en meget omhyggelig Formulering af Spørgsmaalene og en i og for sig fuldt tilfredsstillende Belæring af Retsforman- den ikke ere tilstrækkelige til at sikre mod Nævningeafgørelser, der føre til Domsre- sultater, som støde, ja oprøre Retsfølelsen, og mange Gange ere overraskende for Nævningerne selv, fordi de ikke have for- udset en saadan Følge af deres Afgørelse. Grunden til saadanne Afgørelser vil ofte kun kunne søges i, at de enkelte Spørgs- maal eller Forholdet mellem de flere Spørgs- maal har været misforstaaet, eller i, at Formandens Belæring ikke er bleven op- fattet rigtig eller er gaaet i Glemme, eller i, at Nævningerne have taget Hensyn, som Belæringen har forbigaaet, enten fordi de ikke vedkom Skyldspørgsmaalet eller, fordi Misforstaaelser hos Nævnin- gerne i saa Henseende ikke have kunnet

forudses, eller fordi Lovens Regler om Fremgangsmaaden i Raadslagningsværelset ikke ere blevne fulgte o. a. 1. Der har da naturlig rejst sig det Spørgsmaal, om det ikke var muligt at træffe Foranstaltninger, der bedre end de hidtil trufne sikrede mod slige Vildfarelser, Misforstaaelser og Tilsidesættelser, der ikke kunne undgaa at rokke den almindelige Tillid til Institu- tionen. Det Hjælpemiddel, som Lovfor- slagets § 957 anviser, nemlig at Næv- ningerne kunne faa Tvivl om den Frem- gangsmaade, de skulle iagttage, om Betyd- ningen af de stillede Spørgsmaal eller om Svarenes Affattelse klarede ved Oplysning af Rettens Formand, vil ikke altid kunne virke tilstrækkeligt, da disse Oplysninger kun kunne gives i et genoptaget Retsmøde, efter Omstændighederne, efter at ogsaa Forhandlingen er genoptagen. En saa formel og omstændelig Fremgangsmaade ville Nævningerne ikke let beslutte sig til at benytte. Mangen Tvivl, som let og hur-

31

spalte2149

tig kunde klares, vil ved en saadan Regel slet ikke komme til Orde, og vil da, uløst, ikke hindres i at afføde sine uheldige Virk- ninger. Af langt større Betydning vil det blive, om der gives Adgang til at faa den yder- ligere Vejledning, som Nævningerne maatte føle Trang til, givne af Rettens Formand i Raadslagnings værelset, altsaa uden Gen- optagelse af Retsmødet, end sige af Partsfor- handling. Det er et Forslag, gaaende ud herpaa, som Flertallet stiller under Nr. 300 i første Stykke af den foreslaaede ny Affattelse af § 957. Flertallet har herved fulgt en ved en svejtsisk Lov for Kanton Genf af 1. Okt. 1890 givne Anvisning. Vel ligger heri en formel Afvigelse fra den strengt gennemførte Sondring mellem Ret og Nævninger i Henseende til Raadslag- ning og Afgørelse. Men nogen reel Fare for Nævningeafgørelsens Selvstændighed kan kun opstaa heraf, hvis det skulde ske, at Rettens Formand misbrugte den Ad- gang, han vil faa til at give Oplysninger i Raadslagningsværelset, til at paavirke Næv- ningerne udover den Vejledning og Paa- virkning, han har Ret og Pligt til at ud- øve ved sin Belæring i Medfør af § 953. En saadan Misbrug har vist sig ikke at finde Sted i Genf. Det vidnes*), at Dom- merne der opfatte deres Opgave saaledes. at de i det hele bør forholde sig passive, og kun ytre sig, naar deres Udtalelse bliver æsket, eller Diskussionen gaar i et skævt Spor, eller endelig, naar der ud- tales Meninger med Hensyn til retlige eller faktiske Spørgsmaal, som efter Dom- merens Opfattelse ere urigtige. Navnlig have de stadig for Øje at lade Nævnin- gerne faa Indtryk af, at det er dem, som alene have Afgørelsen og følgelig ogsaa det fulde Ansvar for dennes Rigtighed. Der er til visse ingen Grund til at frygte for, at danske Dommere skulde opfatte deres Opgave anderledes. Den Tro paa en Dom- merne beherskende Domfældelseslyst, som andetsteds har ført til, at man endog har afskaffet Retsformandens Belæring i Rets-

*) Se Tidsskrift for Retsvidenskab 1898, S. 109 o. ff.

mødet, har intet Grundlag hos os og deles heller ikke af Lovforslaget, der hjemler hin Belæring baade med Hensyn til Rets- og Bevispørgsmaalene. Der kan derfor ikke være nogen grundet Betænkelighed ved det Skridt ud over det hidtil sæd- vanlige, som Flertallet foreslaar. Kunde dette bidrage til at forebygge Afgørelser, som saare den almindelige Retsfølelse og gøre Brud paa den Ensartethed i lige Tilfældes Behandling, som er et Retfær- dighedskrav, vilde Institutionen hos os paa Forhaand være sikret mod nogle af de Angreb, som ikke ville udeblive. Thi det er især i denne Henseende, at Institutionen har sin saarbare Side, som før eller se- nere maa føre Lovgivningerne ind paa at finde Veje og Midler til Afhjælp. — I det andet Stykke af den ny affattede § 957 har Flertallet optaget uforandrede Lovforslagets Regler om det Tilfælde, at Nævningerne kræve yderligere eller æn- drede Spørgsmaal forelagte. Et saadant Krav maa nødvendigvis fremsættes i Rets- salen og medføre Genoptagelse af For- handlingen med Adgang for Parterne til at udtale sig.

Mindretallet finder det aldeles forkaste- ligt at indføre en saadan, med Nævninge- institutionens Tanke og hidtidige Udform- ning i alle Lande stridende, Dommerind- flydelse paa Nævningekendelsen. At man i et enkelt svejtsisk Kanton — som det synes, under en ved enkelte Nævningeken- delser opskræmt Stemning, — har besluttet sig til at indføre en lignende Bestemmelse som den, Flertallet foreslaar, er efter Min- dretallets Mening uden nogen Betydning hos os, hvor Forholdene og Befolkningens Tankegang ere helt andre. Selv om Mindre- tallet lige som Flertallet ikke frygter for, at vore Dommere skulle misbruge indgan- gen til Forhandling med Nævningerne i Raadslagningsværelset til at øve en ube- rettiget Paavirkning paa dem, finder Min- dretallet dog, at Flertallets Forslag, hvor- ved der gives Retten ved dens Formand ukontrolleret Adgang til saadan Forhand- ling, er i høj Grad farligt for den Tillid hos Folket til Nævningernes Uafhængighed,

32

spalte2151

hvorpaa hele Systemet — sikkert ogsaa ifølge Grundlovens Tanke — beror, idet den Opfattelse — selv om det er med Urette — vil kunne gøre sig gældende og i Tidens Løb vinde Udbredelse, at Næv- ningekendelsen ikke i Virkeligheden er et rent Udtryk for Nævningernes egen Over- bevisning. Flertalsforslaget indeholder efter Mindretallets Mening i Virkeligheden en delvis Opgivelse af Nævningesystemet.

Flertallets Forslag under Nr. 298 er i Konsekvens af Flertallets Forslag om Eds Anvendelse i Retsplejen, jfr. særlig Ændringsforslag Nr. 264. — Udvalgets Ændringsforslag Nr. 299 (til § 955) tør antages at ramme, hvad der har været Lovforslagets Mening, og behøver ingen nærmere Forklaring.

Under Nr. 301—303 stiller Flertallet og under Nr. 304 hele Udvalget Ændrings- forslag til de Bestemmelser i Lovforslaget, som handle om Nævningeafgørelsens Betyd- ning til at medføre enten Domfældelse eller Frifindelse.

Udvalget finder det stemmende med Nævningeinstitutionens Grundtanke, at Næv- ningernes fældende Erklæring ikke ubetin- get medfører Domfældelse. Det billiger derfor, at Lovforslaget anerkender, at en Frifindelse trods en saadan Erklæring maa blive Følgen, baade naar Retten finder, at en Domfældelse ikke kan finde Sted af Retsgrunde (§ 962, 2det Stykke), og naar den finder, at de førte Beviser ikke afgive tilstrækkeligt Grundlag for Domfældelse (§ 963). Men det maa ligeledes billiges, at en Frifindelse af sidst nævnte Grund dog ikke bør finde Sted, førend en ny Prøvelse for andre Dommere og andre Nævninger har fundet Sted (§ 963 og § 964). Kun finder Udvalget, at Hensynet til Nævnin- gerne drives for vidt, naar Frifindelse imod en paa ny afgiven fældende Erklæ- ring betinges af, at Retten enstemmig fin- der Beviset utilstrækkeligt. Der er ikke tilstrækkelig Grund til her at fravige den Rege., at Rettens Flertals Afgørelse gælder for Rettens Afgørelse. Herpaa grunder Udvalgets Forslag Nr. 304 sig. Flertallet finder imidlertid, at Hensynet til Næv-

spalte2152

ningeerklæringen ogsaa drives for vidt, naar det i Lovforslaget statueres, at Næv- ningernes frifindende Erklæring altid straks skal tages til Følge. Det kan ogsaa fore- komme, at en saadan frifindende Erklæ- ring er i Strid med, hvad Retten finder klart bevist under Sagen. At Frifindelse desuagtet maa blive Slutningsresultatet, kræver Institutionens Tanke. Men der er lige saa megen Grund til, som i det modsatte Tilfælde, at aabne Retten Adgang til at kræve ny Prøvelse for andre Dommere og andre Nævninger, og at der da først, naar atter en frifindende Erklæring afgives, af- siges den Frifindelsesdom, som maa blive Følgen, naar Ret og Nævninger ikke enes om Domfældelse. Herpaa ere Flertallets Forslag Nr. 301—303 grundede.

Mindretallet finder, at det er i Strid med Nævningeinstitutionens Princip, at Sigtede, naar han har opnaaet

Nævning-ernes Frifindelseserklæring, og naar Sagen ikke lider af formelle Fejl, eller Betingelserne for Genoptagelse efter Kap. 91 ere til Stede, paa ny skal kunne underkastes Domsforhandling.

Udvalgets Ændringsforslag Nr. 305 retter kun en sproglig Unøjagtighed. Reel Betydning have derimod Flertallets Forslag Nr. 306 og 307. Med Hensyn til deres Begrundelse er det imidlertid tilstrækkeligt at henvise til, hvad der ovenfor er bemærket om Egtigheden af at indskrænke Beskikkelse af Forsvarer til Tilfælde, hvor Beskikkelsen kan anses for at være fornøden under de foreliggende Omstændigheder. Da dette ikke kan erkendes at være Tilfældet, naar Sagen foreligger saaledes, som i § 971, 1ste Stykke, bestemt, har Flertallet foreslaaet, at Kommissionens Flertals Forslag her følges.

Mindretallet finder det i Modsætning hertil meget betænkeligt at fratage Sigtede den Adgang til Beskikkelse af Forsvarer, som Lovforslaget hjemler, og som efter Mindretallets Mening er en nødvendig Forudsætning for Anvendelsen af den her omhandlede summariske Behandlingsmaade.

Med Hensyn til det under Nr. 308 af Flertallet stillede Ændringsforslag bemær-

33

spalte2153

kes, at det ikke kan erkendes, at Sigtede har naturligt Krav paa under de i § 984 angivne Omstændigheder at kræve Dom i Stedet for Advarsel. Da denne sidste Afgørelsesmaade forudsætter, at Dommeren finder, at tiltalte er skyldig, er Advarselen i Realiteten en Dom. Den virkelige Betydning af Reglen i § 984 er den, at Dommen kan indskrænkes til at gaa ud paa en Advarsel, det vil sige at Dommeren har Bemyndigelse til at lade Advarsel træde i Stedet for Straf, eller at Loven erkender, at Advarselen er en Straf. Straffens Nedsættelse til Advarsel kan den sigtede ikke modsætte sig.

Mindretallet mener, at Sigtede i Overensstemmelse med den gældende Ret bør have Adgang til at forlange Dom for, om han er skyldig eller ej, og ikke skal være nødt til imod sin Villie at finde sig i, at Dommeren, naar han finder Sigtede skyldig, tildeler ham en Advarsel.

Med Hensyn til Flertallets Ændringsforslag Nr. 309 henvises til, hvad ovenfor er bemærket om Ændringsforslag Nr. 31.

Ændringsforslaget under Nr. 310 staar i Forbindelse med Flertallets Forslag under Nr. 300. At den i Raadslagningsværelset givne Vejledning ikke kan bruges som Ankegrund, følger med Nødvendighed deraf, at denne foregaar for lukkede Døre. Det er ogsaa aldeles tilstrækkeligt, at Anke kan støttes paa Urigtigheden af den i Retsmødet givne Vejledning, hvortil den Oplysning, som gives i Raadslagningsværelset, slutter sig ganske accessorisk.

Udvalgets Forslag under Nr. 311 sigter kun til at afværge en Misforstaaelse, og Forslaget under Nr. 312 til at rette en Unøjagtighed.

Udvalgets Forslag til tiende Afsnit — Nr. 313 og 314 — have ogsaa kun til Hensigt at forebygge Misforstaaelse.

4de Bog.

Med Hensyn til Udvalgets Ændringsforslag til 4de Bog er der kun Anledning til at bemærke, at Forslaget under Nr.

spalte2154

316 tilsigter at holde udenfor en Lov om Retsplejen Regler om andre Bøder end dem, som paalægges i Medfør af denne Lov, at Forslaget under Nr. 317 formentlig giver den naturligste Regel om Lovens Ikrafttræden, samt at Forslaget under Nr. 318 blot retter en Unøjagtighed.

Udvalget foreslaar under Nr. 315 en delvis Omordning af Lovens Stof, hvilken i hvert Fald bør foretages. Men der turde være Grnd til at gaa adskilligt videre i Ændring af Stoffets Ordning. Forslag i saa Henseende forbeholder man sig at stille ved en eventuel tredie Behandling. Hvorledes en saadan bedre Ordning, end den nu foreliggende, hensigtsmæssigt kunde ske, er paavist i det foreløbige Forslag til en forandret Paragraffølge, der som Bilag 2 er vedføjet nærværende Betænkning. Med Hensyn til dette foreløbige Forslag skal kun bemærkes, at det i de Tilfælde, hvor Udvalget har delt sig i Flertal og Mindretal, er bygget paa Flertallets Ændringsforslag og altsaa for saa vidt kun fremtræder som Udtryk for Flertallets Tanker med Hensyn til Stoffets Ordning. Ved en saadan gennemgribende Omordning vilde da den mere begrænsede, som Ændringsforslaget Nr. 315 har for Øje, tillige være fyldestgjort.

Et Andragende fra de danske Kredit- foreningers staaende Fællesudvalg om en Ændring i Lovforslagets § 484 vedføjes Betænkningen som Bilag 3 med Bemærk- ning, at det er indkommet saa sent, at Udvalget ikke har faaet Tid til at behandle det inden Betænkningens Afgivelse.

34

spalte2155